

GLASILO KULTURNO
PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM
JULIJ 2011
ŠTEVILKA 44
ISSN 1331 - 548X

ODMIEV

NOVI

L E T 20 GODINA

Slovenski dom, naš drugi dom

ČESTITAJMO TUDI SEBI

Slovenija in Hrvaška sta praznovali 20. rojstni dan. Dve desetletji je minilo od razpada nekdanje Jugoslavije in razglasitve samostojnosti dveh novih držav. V dneh okoli 25. junija, kar je rojstni datum neodvisnih in suverenih republik Slovenije in Hrvaške, smo veliko razmišljali in slišali o trnovi poti, ki sta jo državi prehodili do danes. Odločitev o tem, da si bosta v prihodnje usodo pisali sami, je bil šele prvi korak. Uresničiti to namero, pa je bilo veliko težje. Samostojnost je bilo treba ubraniti tudi z orožjem. Slovenska vojna je trajala deset dni, hrvaška štiri leta. V tem je ogromna razlika. V vsem ostalem lahko govorimo samo o podobnostih: Slovenija in Hrvaška sta se z veliko vztrajnosti in truda preoblikovali v moderni, urejeni, napredni evropski državi, na pogorišču jugoslovanskega samoupravnega socializma sta morali zgraditi parlamentarno demokracijo in tržno gospodarstvo. Poseben izziv pa je bila utrditev na zemljevidu sveta. Najprej mednarodno priznanje, nato članstvo v Združenih narodih in drugih mednarodnih organizacijah. Obe državi sta članici Nata, Slovenija je od leta 2004 članica Evropske unije, Hrvaška je tik pred koncem pogajanj in podpisom pristopne pogodbe.

Ob 20. rojstnem dnevu smo iskreno veseli, ker se je po mučnih letih preprirov in nesoglasij med Slovenijo in Hrvaško končno začelo obdobje, ko resnično lahko govorimo o sožitju, dobrososedstvu in medsebojnem spoštovanju. Ali to pomeni, da se bosta državni vodstvi v Ljubljani in Zagrebu od zdaj naprej vedno strinjali o vsem, da bo vladala idila in da se nikoli več ne bo zakresala kakšna iskra v medsebojnih

odnosih? To bi bilo utopično in nesmiselno pričakovati. Slovenija in Hrvaška sta dve suvereni državi, ki bosta tudi poslej delovali samostojno v obrambi lastnih nacionalnih interesov, vendar pa upravičeno pričakujemo, da bosta to počeli z medsebojnim razumevanjem, upoštevanjem in spoštovanjem, z dialogom, modrostjo in strpnostjo.

Ko govorimo o prehojeni poti dveh držav in se oziramo naprej, ne bi smeli pozabiti, da smo po tej poti – najprej negotovo in potem vedno bolj samozavestno – korakali tudi mi, pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem, in da prihodnost tudi nam prinaša nove izzive. Ko sta se državi osamosvojili, sta na Hrvaškem delovali le dve slovenski društvi, v Zagrebu in na Reki, danes pa cvetijo skoraj povsod, kjer živijo ljudje slovenskih korenin in slovenske narodne zavesti. Zato je rojstni dan dveh držav tudi praznik, ko moramo čestitati sami sebi. Za trdno voljo in željo, da obstanemo, da ohranimo slovenski jezik in kulturo, da slovensko besedo svojih prednikov položimo v zibelke svojih potomcev, da negujemo svojo identiteto v sožitju z večinskim narodom, da pošteno in z največjo vnemo soustvarjamo svetlo prihodnost svojih dveh domovin. Če bomo na teh temeljih gradili naprej, se nam za usodo slovenske skupnosti na Hrvaškem ni bati. Vse najboljše!

*Naslovnica:
20. rojstni dan
Več na strani 20.*

20. ROJSTNI DAN

V počastitev 20. obletnice samostojnosti Slovenije in dneva slovenske vojske je slovensko veleposlaništvo na Hrvaškem v sodelovanju s Poslovnim klubom slovenskih in hrvaških gospodarstvenikov ter Slovenskim domom 15. junija na Cvetnem trgu v Zagrebu priredilo koncert slovenske vokalne skupine Perpetuum Jazzile.

Petindvajsetega junija je minilo natanko 20 let, odkar sta Slovenija in Hrvaška razglasili samostojnost in neodvisnost. Na ta dan je bila sprejeta Deklaracija o neodvisnosti Slovenije in Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije. Na isti dan je neodvisnost od Jugoslavije razglasila tudi Hrvaška. Hrvaški sabor je sprejel Ustavno odločbo o samostojnosti in suverenosti Republike Hrvaške ter razglasil za samostojno in

ODMEV

Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo **Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske** in **Urada Vlade**

Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja: **Darko Šonc.**
Uredništvo: **Miroslava Maria Bahun, Silvin Jerman, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Franc Strašek, Darko Šonc.**

Pregled, priprava in oprema besedil: **Ilinka Todorovski.**

Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj.**
Tisk: **Intergrafika,** Bistranska 19, Zagreb.
Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov.
Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom,** Masarykova 13/1, 10000 Zagreb,
tel./fax 48 55 171;
slovenski-dom@zg.t-com.hr,
<http://slovenci.hr>

SLOVENIJE IN HRVAŠKE

neodvisno državo. Isti dan sta se Slovenija in Hrvaška medsebojno priznali.

Tudi sanje si je treba zaslužiti

»Veseli nas, da imamo ob tako slovesnem dogodku kot je 20. obletnica nastanka slovenske države v hrvaškem glavnem mestu priložnost slišati največjo slovensko pop in jazz vokalno zasedbo. Koncert je darilo slovenskega veleposlanstva in poslovnega kluba mestu Zagreb, njegovim prebivalcev ter

vsem našim hrvaškim prijateljem ob skupnem 20. rojstnem dnevu Slovenije in Hrvaške,« je dejal slovenski veleposlanik v Zagrebu Vojko Volk.

Po slovenski in hrvaški himni so sledili pozdravni govori predsednika slovensko-hrvaškega poslovnega kluba Ignaca Ruparja, predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darka Šonca, župana Zagreba Milana Bandića, odposlanca predsednice hrvaške vlade Jadranke Kosor, kulturne-

ga ministra Jasena Mesića in slovenskega veleposlanika Vojka Volka.

Močno so odmevale misli Darka Šonca, ki je rekel: »Naše vezi so zgodovin-

ske, močne, globoke in neuničljive. Te vezi bodo pletle tudi našo prihodnost. Prihodnost, po kateri vsi hrepenimo, to je skupna prihodnost v evropski družini narodov. Tu smo, da nadaljujemo z delom, saj vemo, da si je potrebno zaslužiti tudi sanje«.

Uživanje v vrhunski zabavi

Množica ljudi na Cvetnem trgu je valovala od veselja in s silnim ploskanjem pozdravljala glasbenike Perpetuum Jazzila. Člani in predstavniki slovenskih društev na Hrvaškem, Slovenskega doma, predstavniki zagrebških nacionalnih manjšin in naši someščani so uživali v plesnih ritmih, vrhunski zabavi,

Slovenski dom, naš drugi dom

nalezljivem veselju in pozitivni energiji odličnega pevskega zbora mladih Slovencev, deležni privlačnega izbora jazzovske in popularne glasbe. Nepozaben večer se je končal z ovacijami in druženjem do zgodnjih jutranjih ur.

Perpetuum Jazzile je največja slovenska pop in jazz vokalna zasedba. Ustanovljena je bila leta 1983 pod vodstvom Marka Tirana, takrat še pod imenom Gaudeamus. Večinoma a cappella, občasno pa tudi s spremljavo vrhunskih jazz instrumentalistov, se repertoar Perpetuum Jazzile razteza od brazilske bossa nove, swinga, close harmony stila vse do funka, gospela in popa.

Glasba Perpetuum Jazzile, ki jo najbolj predstavlja na svojem zadnjem albumu Africa, poslušalca neizogibno napolni z vokalno ekstazo. Album je bil v prvem tednu februarja 2010 najbolj prodajani CD album v Sloveniji, naslovna skladba pa je v živi izvedbi v letu 2009 poskrbela za izjemen mednarodni preboj skupine in je absolutni rekorder po gledanosti slovenskih videov na svetovnem spletu (več kot 11 milijonov ogledov na YouTube). Zanj je Perpetuum Jazzile prejel osrednjo slovensko medijsko nagrado, Viktorja za posebne medijske dosežke 2010. (vir: www.zagreb.veleposlanistvo.si)

Agata Klinar Medaković

Slovenski dom, naš drugi dom

PELI SMO NA PEVSKEM TABORU V STIČNI

Tudi letos se je Mešani pevski zbor Slovenskega doma iz Zagreba udeležil tabora slovenskih pevskih zborov, ki se že 42 let organizira v majhni vasici Šentvid pri Stični. Zbor se je tabora letos udeležil že šestindesetič.

Na pot smo krenili v soboto, 18. junija, z našega že standardnega postajališča na Mažurancu. Na poti v Stično smo se ustavili na Muljavi, rojstnem kraju slovenskega pisatelja Josipa Jurčiča, zvečer pa v Šentvidu nastopili na koncertu zamejskih Slovencev. Vrhunec je bil nastop na nedeljskem koncertu, na katerem je sodelovalo 150 zborov s 3.200 pevci.

Jurčičeva rojstna Muljava

Ogledali smo si Jurčičevo rojstno hišo, ki jo je leta 1826 postavil pisateljev ded in ki do danes še ni bila predelana. Njen talni načrt je značilen za osrednjo slovensko hišo 19. stoletja. Sestavlja jo pet opremljenih prostorov: veža s črno kuhinjo in ognjiščem, »hiša«, »kamra«, na drugi strani pa »štibl« in klet.

Najprej smo si ogledali kratek film o življenju in delu Josipa Jurčiča, nato pa še muzej na prostem, ki ga je Slovenski etnografski muzej uredil v letih 1966-79; sestavljajo ga čebelnjak, kašča in sušilnica za lan. Ob gozdčku smo si ogledali tudi leseno bajto – Krjavljevo kočo. Največje presenečenje pa smo doživeli, ko se je iz gozda k nam spustil sam Krjavelj, ki nam je povedal nekaj dogodivščin iz svojega bogatega življenja. Seveda je povedal tudi to, da hudiča ni, ker ga je on presekal na dvoje. Krjavelj me je zelo spominjal na gospoda Jerneja Lampreta, čeprav je Jernej zelo urejen mož, Krjavelj pa je bil ves v nekakšnih capah. No, da bi

bilo doživetje popolno, so nas ljubeznivi domačini pogostili še s kozarčkom cvička in kavico.

Koncert zamejskih Slovencev

Po obisku Muljave smo se odpravili v Šentvid, kjer smo po obveznih pripravah – vajah ali ponovitvi gradiva in preoblačenju v naše »uniforme« - nastopili na koncertu zamejskih Slovencev. Kot zamejski Slovenci imamo poseben privilegij, in sicer, da kot zbor nastopamo posamično že en večer pred taborom. Letos je sodelovalo deset zamejskih zborov. Zapele smo tri pesmice: Leži polje ravno v priredbi Benjamina Ipavca na besedilo Simona Jenka, Dekle pere v priredbi Emila Adamiča in Vuštnajša ja ni v priredbi Matije Tomca. Za nameček in zato, ker smo bili zadnji zamejski zbor, pa še Pozdravno. Pred tem sem z nekaj besedami predstavila naš zbor in njegovo delovanje v preteklem letu in pa seveda to, da smo izdali zgoščenko, na katero smo vsi

zelo ponosni, saj so na njej posnete pesmi z našega lanskega samostojnega koncerta v dvorani Vatroslava Lisinskega v Zagrebu. Nisem si mogla kaj, da ne bi povedala recept za to, kako se to naredi. Vem, da številni bralci verjetno niso bili na prireditvi, morda ne bodo imeli niti priložnosti poslušati zgoščenke, pa zato objavljam recept. No, povedati pa sem morala tudi to, da nas po trinajstih letih zapušča zborovodja Franci Kene ter sem se mu v imenu zbora še enkrat zahvalila za vse, kar nam je dal in mu zaželela zdravja in lepih pesmi.

Po nastopu smo si ogledali že kar tradicionalen ognjemet in se malce okrepčali, nato pa spet v avtobus in na spanje v Ljubljano.

Nastop pod oblaki

Naslednji dan smo se znova podali v Šentvid, kjer smo

se udeležili najprej pevskih vaj in priprav za nastop. Zagodlo pa jo je vreme, saj je padalo kot iz škafa. Pevcev seveda to ni motilo, vaje so bile v dvorani v šoli, ko pa se je približal čas za pravi nastop, so oblaki odnehali s svojim nesramnim delovanjem in so se celo pokazali trije sončni žarki, kar je bilo dovolj, da nam dvigne samozavest in da smo pod budnimi pogledi kamer zapeli iz vsega grla Pozdravljen praznični dan in vse, kar je sledilo. Dirigent je bil kot že leta nazaj gospod Danilo Švara, ki ima menda edini dovolj volje in živcev, da spoji v en glas zборе, ki se v Šentvidu prvič srečajo in nastopajo. Nastopil je tudi Slovenski oktet, Železničarski orkester Radeče, Folklorna skupina Vidovo, voditeljica programa Nuša Volkar ter recitatorji Roman Končar, Dragica Šteh in Matej Šteh. Scenarij za prireditev je napisal Mokrožan Stane Peček.

Slovenski dom, naš drugi dom

NEPOZABNO GOSTOVANJE IN POTEKANJE PO GORIŠKIH BRDIH

Mešani pevski zbor (MePZ) Slovenski dom je 9. aprila gostoval v Goriških Brdih. Nastop, druženje in ogled tega koščka Slovenije so se pevcem vtisnili v neizbrisni spomin.

Moj splošen vtis je bil, da se je veliko zborov ustrašilo slabega vremena in da niso prišli, saj pomnim veliko bolj množične tabore. Peli smo še kar dobro, le tista Pozdravljen praznični dan je bila malce »svoh« in če ne bi bilo solista in glasbene spremljave, bi zvenelo še slabše. Vse drugo pa se mi zdi, da je bilo kar precej dobro, čeprav je cilj tabora

peti, se veseliti in se družiti, ne pa dosegati ne vem kakšne umetniške in kvalitativne vrhove. To pa je bilo vsekakor doseženo.

Po končanem nastopu na taboru smo se odpravili še k Papi na kosilo, nato pa znova v Zagreb z obljubo, da se bomo naslednje leto znova videli.

Irena Hribar-Buzdovačič

RECEPT ZA IZDELAVO ZGOŠČENKE

Sestavine, ki jih bom naštela, veljajo za naš zbor, vsak zbor pa si lahko recept prilagodi glede na svoje kapacitete. Torej, vzameš 1 zborovodjo, 13 sopranov, 13 altov, 5 tenorjev in 7 basov. Potrebni so še note, ščepec kisika, veliko časa in dobre volje. Vse sestavine dobro oprati, jih premešati in pretresti. Po temeljiti obdelavi izdelek pustiti nekaj časa počivati, po nekaj tednih je zgoščanka primerna za uporabo.

In še navodilo za uporabo zgoščanke: Uporabljati samo v tesno zaprtih prostorih, zavarovano pred radovednimi ušesi, v družbi prijaznih sorodnikov in dobrohotnih sosedov. Za redčenje zgoščanke priporočamo kakovostno vino z blago cvetno noto. Po uporabi zgoščanko shraniti v suhem prostoru. Ob upoštevanju takšnih navodil za uporabo je rok trajanja neomejen.

Videli, slišali in doživeli smo toliko lepega, bili sprejeti tako prijateljsko in ljubeznivo, da smo še danes prepolni vtisov in pozitivne energije. Za to se moramo še posebej zahvaliti naši Jasni Kotrle, ki se je resnično potrudila in organizirala vse tako, kot je treba in še več, in pa seveda Bojanu Vugi, ki nas je skupaj s svojimi pevci sprejel kot svoj svoje.

Iz Zagreba smo krenili okrog 12. ure in se po nekaj urah udobne vožnje pripeljali do Nove Gorice, kjer so nas opozorili na največji kamniti most v Evropi, ki je resnično imponanten. Nato pa se je začela avantura z vožnjo po skoraj navpični cesti na Sveto Goro, kjer smo si ogledali cerkev in od koder se razprostira neverjeten pogled na vse strani. Tu se nismo predolgo zaustavljali, saj nas je čas priganjal naprej. Odpeljali smo se v Kozano, kjer smo se namestili v ljubkem hotelu, se preoblekli in že spet hiteli k cilju svojega potovanja - na koncert v vasico Hum.

Uspešen koncert

V Humu so nas pričakali pevci iz MePZ Rado Simoniti

in skupaj z njimi smo izvedli koncert. Pod vodstvom našega zborovodje Franca Kenaja smo zapeli naslednje pesmi: Slovenski dom, naš drugi dom, (Peter Kutnjak/Marjan Horn), Ej, tedaj (Benjamin Ipavec/Ljudmila Poljanec-Utva), Dajte mi zlatih strun (Franz Xaver Engelbert/Nabožna), Leži polje ravno (Benjamin Ipavec/Simon Jenko) in Orkester (Emil Cosseto/Emil Cosseto).

Po tej skupini pesmi je nastopil MePZ Rado Simoniti, ki ga vodi Patrick Quaggiato. Zbor je zapel pesmi: Poljub (narodna), Trenutek večnosti (Rado Simoniti/Andrej Kokot), El último café (Héctor Stamponi/Cátullo Castillo - arr. E. Dublanc) in Mamca, pošljite me po vodo (prir. Mateja Petelin/Istrska ljudska po zapisu iz sv. Petra).

Koncert smo nato nadaljevali zopet mi, in sicer s pesmimi: Meglica (harm. Oskar Dev/notranjska ljudska), Zbadljivka (prir. Emil Adamič/ljudska), Po zelenem travniku (prir. Miro Kokot/ljudska iz Kostela), Micika v püngradi (prir. Uroš Krek/

Slovenski dom, naš drugi dom

Ljudska iz Gornjega Senika) in Mravla je v mlin pelala (prir. Radovan Gobec/Ljudska iz Gornjega Senika).

Po nastopu je sledilo druženje z bogato gostijo - številne dobrote smo splakovali s prefinimi vini, vrhunec pa je bila petlitrška steklenica šampanjca, ki je bila kar pre-majhna za vse žejne ljubitelje tega mehurčkastega nektarja. In seveda smo peli, peli in peli...

Prelepo potepanje

Naslednji dan smo si temeljito ogledali prelepa Goriška Brda, se pod vodstvom Nevenke Prinčič podali na krožno potovanje po gričkih in vzpetinah, vasicah in naseljih, si ogledovali vinograde in cerkve, v vasi Šmartno videli cerkev in hiše, ki izvirajo še iz srednjega veka, se povzpeli po 144 stopnicah na razgledni stolp v Gonjačah, od koder se vidi na vse strani: na vsa Brda, Julijske in Karnijske Alpe, Dolomite, Furlanijo, Tržaški zaliv, Kras, Vipavsko dolino in Trnovski gozd. Vendar pa to še ni bil konec našega prelepega potepanja. Vrhunec je bilo kosilo v gradu Dobrovo oziroma obisk in ogled vinske kleti, kjer nas je odlični vodnik Marjan Jakončič zasul s podatki o hektolitrih, grozdih, vinih, delu in skrbi, da bi bilo vino najboljše kakovosti. Po degustaciji, ki jo je po vsakem preskušenem vinu spremljalo vse bolj veselo čebljanje in kjer smo se znova prepričali, kako dobra so vina, smo se zaustavili še v njihovi prodajalni, kjer smo si za spomin nakupovali vsakršnih kapljic, čeprav se bomo tega izleta tudi brez tega spominjali še dolgo, dolgo in to z nasmehom na obrazu. Še enkrat hvala vsem Bricem in Brikam in vsem, ki so prispevali, da smo s seboj odnesli tako lepe in tople spomine in doživetja.

Irena Hribar-Buzdovačič

TAVESELI DAN ALI ROJSTVO ZGOŠČENKE

Že nekaj let na vprašanje, kaj je kaj novega v Slovenskem domu in z našim zborom, odgovarjamo, da je vse po starem, da živimo, delamo, se družimo, nastopamo in blablbla. No, pa se je končno zgodilo nekaj novega. Končno smo se tudi mi vključili v sodobne globalizacijske trende. Izdali smo zgoščenko.

Ker nas je kar precej takšnih, ki smo bili rojeni v časih, ko so se za rojstne dneve podarjali kemični svinčniki in čigumiji, toaletni papir pa je bil razkošje, ki so si ga privoščili v razvijeni Evropi in Ameriki, naj še posebej pojasnim, o čem govorimo, kadar izgovorimo besedo zgoščenska. Ne gre za hrano, ki se je zgostila, pa še zažgala povrh. Tudi ne gre za preporno posteljo Mickinih oboževalcev. Ne. Zgoščenska je srebrna ploščica okrogle oblike, ki ima na sredini luknjo, na njo pa so na nekakšen način posneti zvoki. To ploščico se vtakne v nekakšen aparat in iz zvočnikov nato zaslišimo zvoke. No, in to in takšno zgoščenko je izdal naš zbor.

Presenečeni, zaskrbljeni, zadovoljni

Da imamo zgoščenko, smo zvedeli čisto nepričakovano, ko nas je Darko Šonc, predsednik Slovenskega doma, obvestil, da je tisto, kar smo prepevali na samostojnemu koncertu v Lisinskem, zdaj posneto oziroma zabeleženo na zgoščenci. To nas je na začetku malce presenetilo, razveselilo in - kot bi se reklo - nam »dvignilo nos«. Nato pa so se pojavila vprašanja. Ali bo dobro? Pa saj nismo bili pripravljene za to. Pa kaj se zgoščenske ne snemajo v studiu, z neštetimi poskusi in pripravami? Seveda je odgovor očiten. Ne. Za izvirno doživetje mora biti prav tako, kot je. Nič preurejanja in predelave in obdelave. Naj bo tako, kot je v resničnosti, z vsemi lepimi in slabimi trenutki, z vsemi padci in vrhunci. Takšen način snemanja pa nam ponuja tudi popoln alibi - če ni dobro, je to zato, ker je pač posneto v takšnih pogojih, če pa je dobro, je dobro zato, ker smo dobri tudi mi.

Kot boste videli, je zgoščenska opremljena tudi s papirnato embalažo, katere namen je zavarovati to srebrno dragocenost, hkrati pa z nekaj stavki obvestiti svetovno občinstvo, kaj vse je posneto na zgoščenci. Tam je tudi recept za izdelavo zgoščenske, ki navaja glavne sestavine in kratek postopek za pripravo, izdelavo in uporabo zgoščenske.

Rojstvo tega produkta našega zbora smo proslavili 8. junija v prostorih Slovenskega doma. Ob tej priložnosti so se nam pridružili tudi trije mladi saksofonisti iz skupine Sax, ki so večer popestrili z zvoki iz svojih pihal ali trobil ali iz vsega navedenega, in ki so povzdignili že tako vroče ozračje v domu. Številni poslušalci in gledalci so jih nagradili z zasluženim aplavzom. Po njihovem nastopu pa je mešana zbor Slovenskega doma zapel nekaj pesmi z zgoščenske, pa tudi pesem Mravla je v mlin pelala, ki smo jo nameravali zapeti na usodnem koncertu, na katerem je bila posneta zgoščenska, vendar smo takrat tik pred nastopom ugotovili, da se mravlja še ni razvila do te stopnje, da bi jo lahko zapeli in da je še vedno v razvojni fazi ličinke. Ker pa smo jo od takrat »dodelali«, je tudi ona veselo »poklipaklopala« po dvorani.

Slovo od prijatelja

In vse bi bilo lepo in prav, če ne bi po nastopu zbora prišel pred občinstvo naš predsednik Darko Šonc in nas obvestil, da nas naš zborovodja Franc Kene zapušča in da ga od jeseni ne bo več. Čeprav smo to že prej nekako vedeli, saj nam je pred enim letom to on sam povedal, smo le upali, da si bo premislil in da do tega ne bo prišlo. Po ganljivih poslovnih besedah gospoda Keneja, ki se je zahvalil za vse, kar smo skupaj preživeli v teh trinajstih letih, se mu je zahvalil tudi predsednik Šonc in mu za spomin v imenu Slovenskega doma podaril sliko. Da pa ti grenki trenutki le ne bi bili tako grenki, smo mu podarili tudi veliko torto, ki smo jo po zakuski skupaj »premagali«. No, in to bi bilo to glede zgoščenske in vsega, kar se je dogajalo ob tem. Na koncu le še to, da upam, da gre za prvo zgoščenko in da bo sledila še kakšna. Franci, tebi pa najlepša hvala za vse, v naših življenjih si zapustil svoje sledi, upam, da smo jih tudi mi v tvojem. Želim ti mnogo zdravja.

Irena Hribar-Buzdovačič

*V zoološkem vrtu živel je slon imel je trobljo kot saksofon. tumba tumba tumba tumba
Želel oditi je v Afriko si poiskati tam ženi-
co. tumba tumba tumba tumba*

Pa želja ta se izpolnila je, prišla mu žena je iz Afrike. tumba tumba tumba tumba

Minilo mnogo je mesecev, na svet sta slončka kar dva prišla, tumba tumba tumba tumba

NASTOP PEVSKEGA ZBORA V SARAJEVU

Mešani pevski zbor Slovenskega doma je na povabilo slovenskega kulturnega društva Ivan Cankar iz Sarajeva sodeloval na Cankarjevih dnevih. Koncert je bil v mednarodnem frančiškanskem študentskem centru 14. maja.

V obnovljeni dvorani centra (samostan je med obleganjem Sarajeva trikrat gorel) so naši pevci izvedli celovečerni program. Na sporedu so bile v prvem delu umetne slovenske pesmi, v drugem delu pa narodne. Solidno napolnjena dvorana je naš zbor toplo pozdravila. Predsednica društva Sanja Bogdanović je bila iz objektivnih razlogov odsotna, namesto nje nas je pozdravil podpredsednik društva Anton Skočir. S predstavnikom Slovenskega doma Francem Straškom sta si izmenjala darila. Mi smo v dar dobili sliko starega Sarajeva. Po koncertu smo se prijetno družili s Slovenci iz Sarajeva in Kaknja.

Spoznavanje Sarajeva

Ob prihodu v Sarajevo so nas sarajevski Slovenci pristrčno pričakali in nas popeljali na panoramski ogled mesta. Vodila nas je Dina Maksumić. V spominu smo imeli Sarajevo, kakršno je bilo po dolgem obleganju, a te podobe so se razblinile, ko smo videli lepo, čisto, skoraj popolnoma obnovljeno mesto. Rane se le celijo...

Po koncertu smo se odpeljali na razgledno točko, v lepo restavracijo Park princev. Pred nami je bilo čarobno osvetljeno

mesto. Drugi dan nas je arhitekt Zoran Doršner popeljal na sprehod po mestu, ki se je začel na Bentbaši, po Baščaršiji do katoliške katedrale, Gazi Husrev begove džamije, pravoslavne cerkve. Bili smo na kraju strašnega pomora civilistov na mestni tržnici, ogledali smo si staro originalno dunajsko kavarno, mostove na reki Miljacki, Inat hišo, dvorano Skenderija, hišo sevdaha, lepe secesijske palače kot so gledališče, gimnazija, muzeji. Impresioniral nas je pogled na obnovljeno trdnjavo Rumena tabija.

Gostoljubni rojaki

Popoldne so nam gostitelji v vrtu svojega doma v Splitski ulici pripravili piknik z bosanskimi specialitetami. Ogledali smo si njihove bogato opremljene prostore in se seznanili z njihovimi aktivnostmi.

Izdajajo časopis almanah Zora Cankareva. Imajo zbor Camerata Slovenica, ki nastopa tudi v Stični in po Sloveniji. Organizirajo Memorialni teniški turnir Jan Doršner (letos je bil že devetnajsti). Jan je bil sin našega vodiča Zorana, ki je padel pri obleganju Sarajeva. Organizirajo tudi teniške turnirje, imajo dopolnilni pouk slovenskega jezika, prireajo razstave, delavnice, praznujejo vse pomembne slovenske praznike (dan državnosti, Prešernov dan, dan reformacije, pustovanje...). Slovenci v BiH so 21. januarja ustanovili Zvezo slovenskih društev, ki se imenuje Evropa zdaj.

Dogovorili smo se, da nas bodo člani društva in njihovega pevskega zbora obiskali v Slovenskem domu. Upam, da se jim bomo vsaj malo oddolžili za njihovo gostoljubnost.

Polona Jurinič

VELIKONOČNA RAZSTAVA KREATIVNE DELAVNICE ŠOPEK

Velikonočna razstava, ki so nam jo pripravile članice kreativne delavnice Šopek, je bila letos izpeljana malo drugače. Ustvarjalke se niso predstavile s pravimi cvetličnimi kreacijami, ampak s podobami cvetja, ujetimi na slikah.

Odločitev, da se članice Šopka predstavijo s slikami in da motivi ne bodo velikonočni, čeprav je bila razstava prav v tem času, je v dogodek vnesla drugačnost in pestrost. Med razstavljenimi

likovnimi deli jih je bilo največ ustvarjenih v tehniki olje na platno, nekaj je bilo tudi pastelov. Slike so članice ustvarjale zadnjih dve leti, zato je bilo slik kar precej. Poleg cvetja sta bila prevladujoča motiva še Donava in narava. Članice Šopka so za obiskovalce pripravile velikonočno presenečenje, in sicer pirhe, ki so jih delile ob vhodu v razstavni prostor. Obiskovalci so jih sprejemali in si jih ogledovali v svojih rokah s srečo v očeh. Ker, če je nekaj presenečenje, potem je presenečenje. In to je to.

Kot ob vsaki razstavi je bilo tudi tokrat poskrbljeno, da so se zbrani lahko posladkali in osvežili.

Miroslava Maria Bahun

Slovenski dom, naš drugi dom

OSNOVNOŠOLSKI SMEH, SOLZE IN PRIJATELJSTVO

Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb je z odlično pomočjo osnovne šole Brežice 13. maja četrtič izpeljal mednarodni projekt Dolga prijateljstva, ki je namenjen povezovanju mladih naraščajev ob meji.

Na srečanju v Brežicah je sodelovalo okrog sto učencev iz dopolnilne šole češčine Češke besede, ki deluje v okviru OŠ Silvija Strahimirja Kranjčevića Zagreb, OŠ Brežice, OŠ Ivana Cankarja iz Zagreba in OŠ iz Dobřanyja na Češkem.

Družili so se učenci različnih narodnosti, jezikov in kultur, kar ni bila ovira za izmenjavo kulturnih, jezikovnih, zgodovinskih in drugih zanimivosti, znanja, izkušenj in še marsičesa. V kulturnem programu, ki se je odvijal v Prosvetnem domu Brežice, smo videli skeč Kraljična na zrnu graha, ki so ga češki učenci izvedli v slovenščini. Poslušali smo petje in recitiranje učencev iz OŠ Ivana Cankarja, prisluhnili duhovitim skečem učencev dopolnilne šole češčine in spremljali razgibane plesne točke učenec OŠ Brežice.

Učenci so nam pokazali veliko zani-

mivega s poučnimi nauki, poleg tega pa so nas tudi zabavali.

Meje so samo v glavah ljudi

Veliko smo se naučili drug od drugega, zato si lahko želimo, da se tovrstna srečanja še ponavljajo, saj bomo s tem širili svoja obzorja in krepili potrebno prijateljstvo med ljudmi različnih narodnosti. Prepričali smo se, da otroci ne

poznajo jezikovnih ovir, kulturnih različnosti in meja... Tako malo, samo en dan je bil dovolj za sklepanje novih prijateljstev. Učenci so se razšli nasmejani in s solzami v očeh, ki so dale vedeti, da se bo prijateljstvo nadaljevalo, če že ne v živo, potem pa zagotovo prek družabnih omrežij.

Nasvidenje na Dolgih prijateljstvih 2012!
Agata Klinar Medaković

Udeleženci Dolgih prijateljstev z ravnateljico OŠ Brežice Marijo Lubšino Novak in njenima pomočnicama Darjo Mandžuko in Nvenko Sreš ter učiteljicami OŠ Ivana Cankarja Gordano Rusan, Gordano Igrčić, Marijo Mikulčić, Katarino Sjekavico, učiteljico iz Češke besede Majo Burger in predstavnikoma Sveta Francom Rom in Agato Klinar Medaković.

ZA NAŠE KNJIŽNE MOLJE

Ljubiteljem lepe slovenske besede Darja Stantić priporoča nekaj odličnih knjig iz knjižnice Slovenskega doma. Ne prezrite jih!

Clarisa Pinkola Estes: Ženske ki tečejo z volkovi

Zdrave volkulje in zdrave ženske odlikujejo nekatere skupne psihične lastnosti: ostri čuti, igriv duh in povišana sposobnost požrtvovalnosti. So radovedne, vzdržljive in močne, izjemno smeje in zelo pogumne. Pa vendar oboje preganjajo in nadlegujejo. Že od nekdaj so tarče tistih, ki hočejo očistiti divjino in div-

jinsko okolje psihe. Knjiga, ki veliko pove o notranjem življenju žensk.

Evald Flisar: Ljubezni tri in ena sama smrt

Avtor nas zabava s smrtno resnim obrazom. Zgodba se začne z osamosvojitvijo Slovenije. Oče, srednješolski učitelj zgodovine, se predčasno upojoji in si z odpravnino kupi

solidno hišo na podeželju. Spočetka so vsi veseli in zadovoljni: oče v svojem nedelu in skrivnem pijančevanju; mati otroško uživa v jutranjem teku po okoliških travnikih; teta Mara slikari v bivšem svinjaku, zdaj ateljeju; stric Vinko neumorno "vzgaja" najdebelejšo zeljnato glavo (za knjigo rekordov); drugi stric Vladimir piše spomine na svo-

ja partizanska leta. A družinskega "spanca" je kaj kmalu konec, ko se prikaže dotlej zamolčani stric Švejk.

Cinizem, sarkazem, posmehovanje zgodovini in najvišjim idealom, roganje sebi in drugim.

Lojze Kovačič: Otroške stvari

Otroški spomini na otroštvo. Avtor se postavi v duh dečka, da bi skozi njegov pogled opisoval otroško dobo. Dotika se samo lastne usode „prišleka“, ki se je začela leta 1938, ko so celotno družino izgnali iz Švice, ker oče ni sprejel švicarskega državljanstva. Zapisovanje lastnih spominov na doživljanje otroštva, družine, Basla. Brez olepševanja odkritosrečno pripoveduje o revščini, ki se v Jugoslaviji le še poslabša.
D.S.

UTRINKA UČENCEV SLOVENŠČINE

Učenci pouka slovenskega jezika so se spomladi odpravili na izlet v Slovenijo. Kako je bilo, v slovenščini opisujeta Dino Papeš in Zrinka Nađ.

Zelo sem se zabavala

To soboto sem šla na izlet v Ljubljano in na Bled in sem se zelo zabavala. Ko smo prišli v Ljubljano, nas je dočakala vodnica. Pokazala nam je Ljubljano na zelo zanimiv način ter je njeno zgodovino dopolnila z duhovitim zgodbami. Ljubljana je zelo živo in zanimivo mesto. Njeno središče je napravilo name romantičen vtis. Nekoliko me spominja na umetniško četrt Montmartre v Parizu, kjer so se glasbeniki in slikarji nastanili zraven reke in zabavali ljudi. Spoznali smo se z arhitekturo Ljubljane

in bil je omenjen Jože Plečnik. Obiskali smo tudi tržnico, kjer smo se ustavili in se počastili z velikimi in mesnatimi češnjami. Pot smo nadaljevali proti gostilni, kjer sem pojedla veliko porcijo domačih rezancev, ampak vroče češnje s sladoledom so ostale neuresničena želja. Izlet se je končal z našo naslednjo postajo Bled. To mesto me je zelo navdušilo, zlasti narava, ki vzbuja poetičen občutek. Sredi jezera je majhen otok s cerkvijo, ki smo jo obiskali z ladjo in se kratko sprehodili. Kot pika na i smo se odločili, da se nismo dovolj najedli, pa smo poskusili še kremšnite, ki so bile zelo dobre. Vožnja nazaj je bila prijetna in smo se vrnili v poznih večernih urah.

Zrinka Nađ

Bilo je zelo lepo

Na izletu v Ljubljani je bilo zelo lepo. Na obisku smo videli številne znamenitosti, ampak rad se bom vrnil nazaj, ker je mnogo tega, kar moram videti, posebej stari grad. Po obisku Ljubljane smo šli na kosilo, kjer smo

jedli domače slovenske jedi, ki so zelo podobne hrvaškim. Potem smo šli na Bled, kjer je bilo tudi zelo lepo in smo se peljali z ladjo do otoka. Čeprav so najavili dež, smo imeli srečo, ker je dež začel padati, ko smo se začeli vračati nazaj na Hrvaško. Zelo se veselim našega naslednjega izleta.

Dino Papeš

DELO DUHOVNE SEKCIJE A. M. SLOMŠEK

Letošnje leto je za našo duhovno sekcijo posebej slovesno, saj se je pred dvajsetimi leti pri Sv. Roku v Zagrebu prvič slišala sveta maša v slovenskem jeziku. Podaril jo je sedanji župnik na Podbrezju Janez Rihar.

Vaje pevskega zbora A. M. Slomšek smo letos začeli 14. januarja, maše pa 16. januarja. Sveto mašo 30. januarja nam je daroval Silvester Molan za obletnico Ivana Dubovčaka. Februarja maš ni bilo, vaje pa so bile redne. 13. marca je dekan Anton Trpin maševal za Marijo Peter, nekdanjo zelo pridno članico duhovne sekcije. Redno se je udeleževala slovenskih maš, veliko let je pomagala pri pripravah srečanj po mašah v Slovenskem domu. Zadnje

čase ni več mogla prihajati iz Sesvet, bila je bolna in je težko hodila. Doživela je 85 let in od nje smo se poslovili pri krematoriju Mirogoj. Naj počiva v miru in lahka ji zemljica. Naslednja maša je bila 27. marca z mladimi duhovniki (Ravžek) tudi za Marijo Peter. 17. aprila je bila na vrsti dekanija Šentjernej in maševal je dekan Anton Trpin. To leto je bila Velika noč zelo pozno, šele 24. aprila. Ta velik praznik kristjani praznujemo v zgodru družin. 19. maja smo se spomnili 20. obletnice sloven-

skih maš v Zagrebu. 8. in 22. Maja je svete maše podaril Silvester Molan. Zadnja maša pred počitnicami je bila 19. junija. Upam, da so se Slovenci v velikem številu udeležili velikega dogodka na Hrvaškem, slovesne maše na zagrebškem hipodromu, ki jo je vodil sveti oče papež Benedikt XVI.

Latinska maša za mučenca

Naš zbor je 3. aprila v župniji Rojstva blažene device Marije na Sveticah zapel Latinsko mašo za mučenca p. Janeza Straška, o katerem je Polona Jurinić napisala knjigo. 10. aprila smo se odpravili na 42. Revijo Primorske poje v Boršt. V cerkvi Sv. Antona (Sant Antonio in Bosco) so zapeli štirje zbori. Naš zbor je pod taktirko prof. Vinka Glasnovića nastopil prvi. Zapel je tri pesmi: Velika noč (Oreste rosso-Viljem Černo), Tiho moli cerkev vsa (Lojze Mav) in Gospod, usmili se (Vinko Glasnović). Velika hvala krajanom Boršta za zelo lep sprejem.

Marca smo se razveselili, ko se je pevskega zboru pridružila nova članica Mirjana Štefiček. Naj ji bo srečno v naši družbi, na vajah, mašah in srečanjih po mašah.

Slovenci na Hrvaškem smo zelo hvaležni duhovnikom, ki prihajajo maševat v Zagreb, čeprav imajo veliko dela v svojih župnijah. Hvala pevcem, ki redno vadijo in pojejo pri mašah, čeprav imajo zdravstvene težave. Kdor poje, dvakrat moli.

Olga Tkalčec

Slovenski dom, naš drugi dom

ŽICA, KAMEN, POLŽ

V Slovenskem domu sta se 1. junija z originalno in atraktivno razstavo **Žica, kamen, polž** predstavili članici **Maja Mihaljević-Gorše** in **Sonja Zubović-Pezdevšek**. Program je vodil **Vojo Šiljak**, za glasbo pa je poskrbel **Goran Gorše z marimbo**.

Custvena partitura Francisa Laija iz filma *En moški, ena ženska*, ki je tudi špica večerne oddaje »Šaputanje na jastuku«, ki jo na Radio Sljemenu ureja in vodi Maja Mihaljević-Gorše, je bila uvod v nežno in sproščeno druženje z zanimivima umetnicama. Strokovno mnenje o umetniških slikah Sonje Zubović-Pezdevšek in okrasnih predmetih Maje Mihaljević-Gorše je podala mlada umetnostna zgodovinarica Alma Trauber. Maja Mihaljević-Gorše, rojena Celjanka, je v

Glasbena družina Mihaljević-Gorše

Priljubljena glasbena umetnica Maja Mihaljević-Gorše izhaja iz glasbene družine. Glasbenik je bil že njen oče, brat Igor Gorše je tolkalec v Zagrebški filharmoniji, sin Branimir Mihaljević je glasbenik, tekstopisec in producent (vnuk Branimirja Mihaljevića, ki je napisal znano otroško pesem *Zeko i potočić*), nečak Goran Gorše pa je profesor tolkal na glasbenih šolah v Brežicah, Sevnici in Samoborju ter voditelj skupine S.udar, ki deluje v Slovenskem domu. Njeni vnuki igrajo violino in klavir.

Že 35 let je glasbena urednica. Na Hrvaškem radiu je urejala oddaji »Po vašem izboru« in Studio A, realizirala je številne koncerte, vodila »Glasbeno kutijico«, zdaj na Radiu Sljeme vodi petkovo večerno oddajo »Šaputanje na jastuku«, ki se končuje z besedami: Sanje so lepše, če sanjamo skupaj. Igra violino in kitaro. Je članica prvega ženskega ansambla Lutke, ustanovljenega leta 1965, ki deluje še danes. Nekdaj so veliko nastopale v Trstu in na Dunaju, kjer so na enem od koncertov igrale z Bee Geesi. Izdale so zgoščenko z naslovom Lutke.

Sonja Zubović-Pezdevšek

Sonja Zubović-Pezdevšek je književnica, po poreklu iz Jastrebarskega. Najbolj je znana po svojih knjigah za otroke. Njeno zadnje delo Čudežna kuharica Lize Brljize je v kratkem času postala velik hit. Pripoved Prijazni zmajček Zumi je izšla tudi v Sloveniji. Diplomirala je iz hrvaščine in književnosti. Po stroki je knjižničarka. Neguje tudi ljubezen do slikarstva.

Zagrebu diplomirala na glasbeni akademiji. Kot je povedala na otvoritvi razstave, je potrebovala kanček norosti in poguma, da je pred osmimi meseci, ko je izgubila mamo, vzela v roke klavir, žico in kamen, in se podala na umetniški izlet v neznano. Globoka bolečina je spodbudila domišljijo, njene pridne roke pa ustvarile zanimive in enkratne stvaritve, kot je ona sama.

Sonja Zubović-Pezdevšek se je povedala, da se je razstava rodila iz prijateljstva in ljubezni z glasbeno družino Gorše, oziroma na nagovor prijatelja Igorja Goršeta. Otvoritev je obogatila z recitiranjem svoje pesmi »Možda sam mogla«.

Občinstvo, v katerem so bili tudi številni prijatelji in znanci obeh umetnic, so navdušili zvoki marimbe, na kateri je Goran Gorše v spremstvu pianistke Silvije Kalšan zaigral Montijev Čardaš. Predsednik Slovenskega doma Darko Šonc ni skrival iskrenega zadovoljstva ob pogledu na tako vesele obraze obiskovalcev. Dejal je, da je prezadovoljen, ker smo pokazali, kaj znajo naši člani, in da si želi še več takih prireditev. Zahvalil se je vsem navzočim, posebej pa umetnicama, družini Gorše in legendarnemu radijskemu novinarju in voditelju Voju Šiljku, ki je na sebi svojstven, več in duhovit način pripeljal otvoritev h koncu z besedami v slovenščini: Razstava je odprta. Na zdravje!

Agata Klinar Medaković

PRERAD DETIČEK: ŽIVLJENJE POSVEČENO GLASBI

Svetovno znani hornist, profesor emeritus Prerad Detiček, je bil 13. aprila gost v Slovenskem domu. Dogodek je pripravil Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb (SSNM MZ), v okviru projekta Ljudje, ki nas povezujejo - srečanja v dialogu.

Parizu, glasbeni družini (soproga Olga je profesorica klavirja, hčerka Dea pa profesorica flavte), koncertiranju po svetu, pedagoškem delu in vzgoji glasbenih naraščajev, tudi njegovega naslednika, najboljšega svetovnega hornista Radovana Vlatkovića.

Na srečanje v Slovenskem domu je med drugim prišel Miroslav Miletić, vio-

linist in eden najbolj izvajanih hrvaških skladateljev 20. stoletja. Predstavil je skladbo, ki jo je komponiral za profesorja Detička, Tri scherza za rog in violino, ki je bila letos v kategoriji najboljša skladba klasične glasbe nominirana za Porina.

Predvajane so bile tudi skladbe z zgoščenk, ki jih je izdal profesor Detiček, na čigar pobudo in v čast je nastala vrsta kompozicij. Slišali smo skladbe Krešimirja Baranovića, Miroslava Miletića, Roberta Schumanna in Wolfganga Amadeusa Mozarta, ki ga je najraje igral.

Poklon umetniku

Prerad Detiček je za svoje umetniško delovanje prejel številne nagrade, predsednik Republike Hrvaške ga je odlikoval z Redom Danice Hrvaške z likom Marka Marulića.

Ob prihajajoči 80-letnici in za zvestobo Slovenskemu domu, katerega član je že pol stoletja, mu je predsednik SSNM MZ in Slovenskega doma Darko Šonc podaril sliko Jakova Šimunovića, ki v Slovenskem domu vodi kreativno delavnico Šopek.

Profesor je večer končal z vabilom na gala koncert, ki ga bodo hrvaški glasbeni umetniki pripravili v počastitev njegove 80-letnice. Koncert bo oktobra v Hrvaškem glasbenem zavodu.

Agata Klinar Medaković

Prerad Detiček je po starših slovenskega rodu, v Mariboru je končal prvo realno gimnazijo, na Glasbeni akademiji v Zagrebu pa študij roga kot prvi diplomant roga v njeni zgodovini.

Težko je opisati človeka, ki je tako izjemen in ki je pustil tako močan vtis na svoje okolje. Ustvaril je briljantno glasbeno kariero. Več kot petdeset let je solist, komorni in orkestralni umetnik, pedagog, organizator in urednik komornih skladb za pihalce Borisa Papandopula. Bil je pionir na mnogih glasbenih področjih. Bil je predstojnik, prodekan in dekan zagrebške akademije, tam še vedno poučuje.

O osebni in poklicni poti

V pogovoru z Detičkom smo slišali zanimivosti o njegovem otroštvu, šolanju na glasbenem konservatoriju v

PIONIR NA MNOGIH GLASBENIH PODROČJIH

- Predrag Detiček je bil pionir na številnih glasbenih področjih. Prvi je prirejal recitale in afirmiral rog, posnel je prvo LP-ploščo v tedanji Jugoslaviji. Hrvaške skladatelje, med njimi Baranovića, Bjelinskega, Šuleka, Kuljerića, Klobučara in Matza, je spodbudil h komponiranju skladb za rog; te je potem sam tudi prazvedel in jih posnel za radio.

- Pri 23 letih je postal solist, igral je v Zagrebški filharmoniji, simfoničnem in komornem orkestru HRT, Zagrebškem radio-orkestru, zagrebški Operi, Orkestru jugoslovanske radiodifuzije, Zagrebškem pihalnem kvintetu. Bil je član številnih nacionalnih in mednarodnih žirij. - Je častni član in predsednik Hrvaškega društva glasbenih umetnikov in član mednarodnega združenja hornistov, član upravnega odbora Društva univerzitetnih profesorjev in drugih znanstvenikov, predsednik strokovne komisije za srednješolske učitelje. - Za umetniško delovanje je prejel dve nagradi Milka Trnina, dve nagradi Mesta Zagreb, nagrado Vatroslav Lisinski, nagrado za umetniško interpretacijo na festivalu JRT v Ohridu, dve nagradi glasbene mladine, nagrado jugoslovanske radiodifuzije, medaljo Bedriča Smetane ter plaketo in zlati zvonec Hrvaškega društva glasbenih umetnikov.

- Uvrščen je v hrvaško enciklopedijo, Dictionary For Music (München 1986) in Who Is Who In The World (ZDA, 2003).

Slovenski dom, naš drugi dom

SLOVENSKA HERALDIKA

V sodelovanju s Hrvaškim društvom za grboslovje in zastavoslovje ter Željkom Heimerom smo 11. maja pripravili zanimivo predavanje. V goste smo povabili znanega slovenskega heraldika in veksiologa Valta F. Jurečiča, ki nam je predstavil slovensko heraldiko.

Valt F. Jurečič je avtor prek 60 grbov in zastav slovenskih občin in mest. Predavanje je popestril s slikami na velikem platnu; slovenski grbi in zastave nam bodo tako ostali v trajnem spominu, še posebej, ker smo zvedeli, kako je nastala njihova današnja oblika. V zelo zanimivem in strokovnem predavanju smo slišali, kateri grbi slovenskih mest so nastali po pravilih heraldike in kateri ne.

Kaj je heraldika?

Heraldika je veda, ki je soustvarjala pojem umetnostne zgodovine in jo danes tudi bistveno dopolnjuje v njeno celoto. Z izrazom heraldika od prve polovice 19. stoletja dalje razumemo

vedo, ki se ukvarja z grbi in vsem, kar je povezano z njimi.

Beseda »herold« je germanskega izvora in je sprva označevala človeka, ki je poznal simbole bogov in rodbin. Heraldika je v srednjem veku veljala tudi za filozofsko vedo, danes pa je dopolnilna veda zgodovine. Kot taka soustvarja naše zavedanje obstoja grbov, obvladovanje branja grbov, poznavanje evidence ali razvida in registra grbov.

Grb je stalno barvno slikovno znamenje simboličnega pomena s heraldično sporočilnostjo. Je barvni znak, ki ima pomen stalnega (nespremenljivega) simbola stvari. Grb je znak oseb, združenj, ustanov ter določenih naselij in območij. Podoba mora biti predstavljena na ščitu heraldično priznane oblike. Dovoljene so le heraldične barve: črna, rdeča, modra in zelena ter heraldični kovini zlato in srebro (ki ju nadomeščamo z rumeno ali belo barvo). Dodatna je barva človeške polti (rožnata).

Pravil v heraldiki je veliko več. Naš gost je knjižnici Slovenskega doma podaril strokovno publikacijo o grbih slovenskih plemiških družin ter grbih in zastavah slovenskih občin, izdelanih v Heraldiki d.o.o. in drugje.

Polona Jurinič

SLOVESNOST OB 70-LETNICI IZGONA SLOVENCEV

V gradu Rajhenburg v Brestanici pri Krškem, nekdanjem zbirnem taborišču izgnancev in beguncev v času fašizma in nacizma, je 4. junija potekala slovesnost ob 70-letnici izgona Slovencev in 20. obletnici ustanovitve Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 (DIS).

Slavnostni govornik, slovenski predsednik Danilo Türk je spomnil na težko obdobje okupacije, ko so nacifašistične sile - Nemčija, Italija in Madžarska - Slovenijo razkosale na tri dele, z načrtom, da uničijo slovenski narod. Pazljivo smo prisluhnili tudi njegovim besedam o uspešnem razvoju samostojne Slovenije, ki je po osamosvojitvi postala članica Združenih narodov, Evropske unije, Nata in območja evra. Predsednica DIS Ivica Žnidaršič je miroljubne narode Evrope, še posebej mlade, pozvala, naj ne dovolijo, da bi fašizem dvignil glavo, ampak naj poskusijo z združenimi močmi doseči, da bi se o strahotah nacifašizma govorilo in pisalo odkrito in objektivno, tako naj bi bila preteklost prikazana tudi v šolskih učnih programih.

Po pozdravnih besedah župana občine Krško Franca Bogoviča in gostov iz evropskih držav smo spremljali kulturni program, recitacije in partizanske pes-

mi v izvedbi moškega pevskega zbora Brestanica. Slovesnosti se je udeležilo okoli 1.500 ljudi, prišli so tudi gosti iz Avstrije, Češke, Hrvaške, Poljske, Rusije, Nemčije, Slovaške, Slovenije, Srbije in Ukrajine. Predstavnik Bosne in Hercegovine ni bilo.

Seja mednarodnega odbora

Slovesnosti je sledilo kosilo v restavraciji Pohle v Brestanici, nato pa se je sešel mednarodni odbor izgnancev in beguncev žrtev fašizma in nacizma v letih 1920-1945. Na predlog ruske predstavnice Karaseve Galine Leonidovne je bilo sklenjeno, da bo sestanek mednarodnega odbora 25. oktobra v Moskvi ali Sankt Peterburgu. Sprejet je bil tudi sklep o simbolu in glavi na dopisih mednarodnega odbora; slednja bo vsebovala

tudi napis, da je bil odbor ustanovljen na prvem evropskem kongresu 4. junija 2010 v Ljubljani. Na predlog Ivica Žnidaršič je odbor sklenil, da bo sedež dokumentacijskega centra mednarodnega odbora ostal v Sloveniji.

Mednarodni odbor sestavljajo: Jože Partl in Katja Sturm-Schnabl iz Avstrije, Marija Grbić in Vera Papež Adamić iz BiH, Jiri Prokop in Miroslav Bednar iz Češke, Mladen Veličković in Franc Strašek iz Hrvaške, Jozef Sowa in Stanislav Zeielinski iz Poljske, Karaseva Galina Lenidovna iz Rusije, Juraj Drotar in Pavel Sečkar iz Slovaške, Ivica Žnidaršič in Gregor Kaplan iz Slovenije, Milinko Čekić in Dušan Bukva iz Srbije ter Mariian Demidov in Nadežda Slesarjeva iz Ukrajine.

Franc Strašek

LETNI ZBOR DRUŠTVA IZGNANCEV

Člani Krajevne organizacije Društva izgnancev Slovenije - Zagreb (KO DIS) smo imeli 4. aprila letni zbor. Predsednik Alojz Kramar je povzel delovanje v minulem obdobju in se prizadevnim članom in podpornikom zahvalil za sodelovanje in pomoč.

Letos obeležujemo 70-letnico izгона Slovencev, zato je predsednik Kramar nanizal dogodke od 7. junija 1941, ko se je začel izgon v Srbijo, Slavonko Požego in največji zbirni center v Evropi, grad Rajhenburg pri Brestanici. V tem gradu je zdaj muzej slovenskih izgnancev, ki bo prerasel v evropski muzej. Letos praznujemo tudi 20. obletnico ustanovitve Društva izgnancev Slovenije (DIS). Nanj smo zelo ponosni, saj je veliko naredilo za nas izgnance. Predsednici Ivici Žnidaršič gre največja zahvala za ogromen trud, ki ga je vložila v reševanje statusa žrtev izgnanstva, poslanec Franc Žnidaršič pa si je v državnem zboru posebej prizadeval za poplačilo gmotne škode, kar pa še ni urejeno.

Predsednik KO DIS Kramar je z delom odbora in večine članov zadovoljen, saj se kar v lepem številu udeležujemo letnih proslav ob dnevu izgnancev, spominskih pohodov ob okupacijskih mejah Nemčije in Italije ter Nemčije in NDH, po poteh Kozjancev in Brežiške čete. Družimo se tudi na dnevih dežurstva (ob četrtkih) in na sestankih odbora. Obiskujemo bolne in onemogle, udeležujemo se zborov sosednjih KO DIS v Sloveniji. Predsednik poziva vse, ki še niso napisali spominov na leta izgnanstva, naj to čim prej storijo.

Zahvale za pomoč in podporo

Zbor je vodilo delovno predsedstvo, v katerega so bili izvoljeni pridruženi

člani Hedvika Čeranič, Ivanka Nikčević in Tone Vrbnjak. Zapisničarka je bila Ana Marič. Program dela, ki ga je podal predsednik Kramar je bil potrjen z aplavzom. Blagajniško poročilo je podala blagajničarka Jozefa Bogolin.

Gosti zbora so bili Jožica Stezinar, članica IO DIS in predsednica KO DIS Čatež ob Savi, Karl Levak, predsednik KO DIS Artiče, Ivan Veble, član KO DIS Dobova, Franc Živič, izgnanec iz Malega vrha in pesnik izgnanske tematike, Darko Šonc, predsednik Slovenskega doma ter Franc Strašek, podpredsednik Slovenskega doma. Predsednik Kramar se jim je zahvalil za pozdravne besede, posebno zahvalo pa je namenil tistim, ki najbolj pomagajo društvu, in sicer predsednici DIS Ivici Žnidaršič, Slovenskemu domu Zagreb, tajnici Sveta slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreb Agati Klinar Medaković in svoji desni roki Jozefi Bogolin.

Pester kulturni program

Kulturni program je vodil član Slovenskega doma Ivica Kunej. Recital je tri pesmi Franca Živiča: Začetek kalvarije, Pot grozote in pesem, posvečeno 70-letnici izгона. Marija Nemeč je recitala pesem svojega pokojnega očeta Marjana Horna Moja domovina. Na klavirju jo je diskretno spremljal naš član Zoran Šonc. Prisluhnilo smo tudi sopranistkama Biljani Ivanović in Tanji Rupnik. Zapeli sta Hornovo Pesem izgnancev, ki jo je uglasbil Zoran Šonc, in O moja domovina Fredericka Chopina, obe ob klavirski spremljavi Zorana Šonca. Ta nam je tudi zaigral odlomek iz drugega klavirskega koncerta adagio Sergeja Rahmaninova in Čmrljev let Rimskega- Korsakova. Hvala vsem izvajalcem za lep dodatek letnemu zboru.

Ana Marič

V SPOMIN NA MUČENIKA PATRA JANEZA STRAŠKA

Septembra leta 2010 me je pot zanesla na Svetice pri Ozlju; v nekdanjem pavlinskem samostanu in cerkvi Rojstva blažene device Marije sem fotografirala glavni in stranski oltar slovenskega kiparja Pavla Beline in slikarja Janeza Potočnika. Takrat sem prvič slišala za patra Janeza Straška, o katerem sem pozneje spisala knjižico.

Med prvim obiskom Svetic pri Ozlju me je zelo prijazno sprejel novi upravitelj župnije o. Marko Kornelije Glogović. Povedal mi je za tragično usodo nekdanjega upravitelja o. Janeza Straška, ki je bil na cvetno nedeljo leta 1947 ubit nedaleč od samostana, ko se je vračal iz Ozlja na Svetice na poldnevno mašo. Pokopan je na pokopališču nedaleč od samostana. Že na tem prvem srečanjem se je porodila želja, da bi okoli datuma patrove mučeniške smrti pripravili dan spomina na p. Janeza Straška – mučenika. O njem, njegovem poreklu, življenjski poti in mučeniški smrti sem se pozneje seznanila iz knjige Hrvaški martirologij XX. st. avtorja don Anteja Bakovića. Obiskala sem Straškov rojstni kraj Slake pri Podčetrtku, kjer živi njegov nečak Stanko Počivalšek. Ta mi je odstopil nekaj fotografij, ki jih družina skrbno hrani. Povezala sem se tudi z lazaristoma iz Ljubljane in Vrapč, Lojzatom Gajškom in Dariem Grbcem. Nabralo se je dovolj gradiva za knjižico. Zahvaljujem se predsedniku Slovenskega doma Darku Soncu, ki je omogočil njen izid.

Prvi spominski dan na Sveticah

Prvi komemorativni dan v spomin na o. Janeza Straška – mučenika je potekal 3. aprila. Mašo v župnijski cerkvi pavlinskega samostana je daroval Josip Jakovčič, dekan Ozaljsko-lipniškega dekanata. Koncelebrirali so domači župnik, pavlin o. Marko Glogović in provincial Slovenske Misijske družbe sv. Vinka Paulinskega iz Ljubljane o. Pavle Pedro Novak, še petnajst duhovnikov iz

Slovenski dom, naš drugi dom

sosednjih župnij in gosti iz Slovenije. Med njimi so bili župnik iz Podčetrčka Jože Rogač, o. p. Ernest iz Olimja, lazarist iz Novigrada na Dobri p. Filip Vicić, lazarista iz Ljubljane Anton Pust in Rok Gajšek, lazarist iz Vrapč p. Dario Grbac, ter župniki iz okolice Zlatko Težak, Niko-

rist iz Novigrada na Dobri p. Filip Vicić, lazarista iz Ljubljane Anton Pust in Rok Gajšek, lazarist iz Vrapč p. Dario Grbac, ter župniki iz okolice Zlatko Težak, Niko-

la Sanjković iz Mahična ter Stjepan Jakov iz Kamanja. Navzoči so bili tudi Mirjana Marković iz urada župana Ozlja, Franc Strašek iz Slovenskega doma ter Zvonimir Šeparović Ivan Debeljak, Jadranka Lucić, Ante Beljo in Jadranka Bušić iz Hrvaškega žrtvoslovnega društva. Na maši so bili tudi sorodniki o. Janeza iz Slovenije, številni domačini in tudi verniki iz Podčetrčka, Olimja, Ljubljane, Zagreba. Na svečani maši je pel zbor naše duhovne sekcije A. M. Slomšek, ki ga vodi Vinko Glasnović.

O. Janez Strašek je bil rojen 11. decembra 1906 v Slakah pri Podčetrčku. Ko se je odločil sprejeti redovniško življenje kot lazarist, je študij teologije končal v Ljubljani. Za duhovnika je bil posvečen leta 1933. Med drugo svetovno vojno je služboval v Srbiji, v župnijo Svetice pa je prišel leta 1946. Iz dokumenta Karlovskega okrožnega komiteja CK KPH Zagreb izhaja, da sta o. Janeza na cvetno nedeljo 30. marca 1947 ubila brata, člana mestne komunistične partije, na lastno pobudo. Ustrelila sta ga z lovsko puško, nato pa pokončala s kolom in ga pokrila z listjem. Naslednji dan ga je našla domačinka. Pokopan je na Sveticah.

Od leta 2007 se na vsako cvetno nedeljo pred župnijsko cerkvijo v Ozlju verniki zberejo k molitvi križevega pota, ki poteka od Ozlja na Svetice in je dolga približno pet kilometrov. Vsako leto se zbere več ljudi. Tako je bilo tudi letos 17. aprila, ko je prišlo okoli tisoč ljudi iz okoliških vasi, iz Zagreba in Slovenije.

Odkritje spomenika in spominske plošče

Po maši je bila v cerkvi akademija. Začela se je z odkritjem spomenika o. Janeza Straška, darila družine Kaič iz Karlovca, ki ga je v lesu izdelal kipar Franjo Haramina. Sledila je predstavitev knjižice, napisane v slovenskem in hrvaškem jeziku. Knjižica govori o poreklu, šolanju, službovanju in mučeništvu o. Janeza, v drugem delu pa tudi o zgodovini misijonske družbe lazaristov, o lazaristih na Sveticah, o pavlinih, o Podčetrčku, Olimju, Groblju, Ozlju in samostanu Svetice, vse bogato opremljeno s slikami. Knjižico sem predstavila osebno kot avtorica. Trije verniki iz svetiške župnije so premierno izvedli pesem v čast o. Janezu »Ocu Janezu mučeniku svetičkom«, ki jo je napisal o. Marko Glogović, uglasbil pa Ljubo Stipišić Delmata. Zbranim vernikom se je v imenu pokojnikove družine zahvalil patrovec Martin Strašek. O povojnih žrtvah komunističnega režima, posebej o duhovnikih in nunah, je govoril predsednik Hrvaškega žrtvoslovnega društva dr. Zvonimir Šeparović. O slovensko-hrvaških vezeh in prijateljstvu med narodom je spregovoril podpredsednik Slovenskega doma Franc Strašek. Svečana večerja je bila v sobi, ki nosi ime p. Janeza. V njej so slike iz njegovega življenja, ob kipu pa slovenska in hrvaška zastava. Ozračje je vsekakor pokazalo, da lik duhovnika mučenika močno povezuje dve cerkvi in dva naroda.

Komemoracija se je začela že v popoldanskih urah, ko je bila na mestu uboja odkrita spominska plošča, ki so jo postavili člani Straškove družine. Skozi gozdne poti in steze so se verniki odpravili na pokopališče in molili na grobu o. Janeza.

Polona Jurinič

V PETEK SE DOBIMO

Neverjetno, a resnično. Horoskop po Francevem stoletnem koledarju je potrdil, da so karakterji oseb rojenih v februarju, marcu in aprilu stoo odstotno točni. To velja tudi za gršo plat osebnosti.

Snega ni bilo, pa so bili obiski pričakovano bogatejši, na petkove večere je prihajalo v povprečju 28 ljudi.

Februarski prvi petek

Srečanje je bilo prepleteno z anekdotami in smešnimi živimi spomini. Tajnica Petkovega parlamenta (Jelka Travorić) je prinesla pozdrave Koširja (Silvina) in povedala, kako se je razbil, a ostal živ in zdrav, vendar »sestavljeno«.

Frajtoner Franc je dobil nagrado parlamenta: CD z njegovimi slikami (brez m u z i k e).

Prišla je tudi delegatka parlamenta, ki je pobegnila iz norišnice (Jozefa) in nakazala pustne dneve.

Marčevski prvi petek

Parlamentarni udar je izvedel cigan Ištvan (Slavko); prevzel je vodenje parlamenta, ker je bil pravi predsednik doma pri Ištvanovih ženah. Lasje so mu pokrivali glavo in ga ni bilo za spoznati. Pokazal je svoj patentirani proizvod – rokave (od izrabljenih puloverjev), namenjene za zaščito komolcev in ramen v mrzli sobi ob nočnem branju.

Cigana smo razkrinkali in besedo je prevzel pravi predsednik. Predstavil je »naj Slovenko« (Ivanko), ki je dobila posebna priznanja za delo in tudi slovensko zastavico, ki jo je s ponosom sprejela.

Za tem je prebral prispevek zaljublje-

nega in sramežljivega člana (Zdravka) Aktualni seks problemi, potem pa še lepo priložnostno pesem našega pokojnega Marijana Horna Za rojstni dan (bilo je kar sedem slavlencev).

Naenkrat se je prikazala barka in v njej Popaj (Jozefa), zapela pa je Barčica po morju plava. Čudno, vendar Popajevo fajfa ni motila izvedbe pesmi.

Aprilski prvi petek

Prvi petek v tem mesecu je padel točno na prvi april...li..li in je bil tudi tako zaznamovan, ker je bilo vse drugačno kot običajno, čudno in lepo. Štiridesetminutni koncert na klavirju nam je posvetil Zoki. Zaigral je več serenad in podoknic iz naše mladosti. Bilo je enkratno in

nepozabno, prava sreča za nas in tudi za Zorana, bil je zadovoljen, deležen aplavzov. Potrdil je tudi nadaljevanje – na prvi junijski petek.

Predsednik parlamenta je na plakatih prikazal čudežne in neverjetne podatke o dveh nekdanjih predsed-

nikih ZDA, Lincolnu in Kennedyju. Letnici njunega rojstva in tudi letnici njunih ubijalcev se vrstijo v zaporedju 100 let. V parlament sta bila izvoljena: Lincoln leta 1846, Kennedy pa leta 1946. Predsednika ZDA sta postala: Lincoln leta 1860, Kennedy leta 1960. Njuna atentatorja sta bila rojena: John Wilkes Booth leta 1839, Lee Harvey Oswald leta 1939. In takih neverjetno podobnih podatkov je še veliko.

Slavljenici so bili tudi prvoaprilski – bila je namreč samo ena (Božica). Bilo pa je dovolj prigrizkov, pijače in nadstropna torta. Vsak prvi petek je svoje prispeval jukebox mojster Tone. Slavljenici pa so nas bogato pogostili, hrane je tudi ostalo.

Na zdravje in veselje za naprej!

Kras

KJE IN KAKO BOMO SLOVENCİ VOLILI SVOJE PREDSTAVNIKE?

Tudi Slovenci na Hrvaškem imamo v skladu z ustavnim zakonom o pravicah nacionalnih manjšin v nekaterih občinah, mestih in županijah možnost izvoliti svoje predstavnike v organe lokalne in regionalne samouprave. Volitve bodo 10. julija.

To bodo tretje manjšinske volitve; prvič smo svoje predstavnike volili leta 2003, drugič pa leta 2007. Zakon natančno določa, kje in koliko predstavnikov volijo posamezne manjšine, glavno merilo pa je številčnost. V občinah in mestih, v katerih živi najmanj dvesto pripadnikov neke nacionalne manjšine, lahko pripadniki te manjšine izvolijo desetčlanski oziroma 15-članski svet. V županijah, kjer je pripadnikov manjšine najmanj petsto, se voli 25-članski svet. V občinah, mestih in županijah, kjer je pripadnikov neke nacionalne manjšine več kot sto, pa se izvoli po en predstavnik manjšine.

Kje lahko volimo slovenske predstavnike?

Slovenci lahko torej volimo člane svetov v Mestu Zagreb in šestih županijah (Zagrebski, Varaždinski, Primorsko-goranski, Splitsko-dalamski, Istrski in Medžimurski), v štirih metnih občinah (Reka, Split, Umag in Pulj) in občini Matu-lji, po enega predstavnika pa v devetih županijah (Osiješko-baranjski, Karlovški, in Dubrovniško-neretvanski, Slavonsko-brodski, Zadrski, Bjelovarsko-bilogorski, Koprivniško-križevški, Sisaško-moslavaški in Krapinski), devetih mestih (Karlovcu, Osijeku, Samoboru, Varaždinu, Zadru, Poreču, Bujah, Čakovcu in Opatiji) ter v občinah Hum na Sotli in Cestica. Doslej slovenska skupnost še nikoli ni izkoristila priložnosti za izvolitev svojih predstavnikov v vseh enotah lokalne in regionalne samouprave, kjer ji to dopušča zakon.

Volilna pravila

Pravico, da volijo in so izvoljeni, imajo vsi člani nacionalne manjšine s prebivališčem na območju občine, mesta ali županije, pod pogojem da so vpisani v volilni seznam svoje nacionalne manjšine. Pravico predlaganja kandidatov za člana sveta ali predstavnika nacionalne manjšine imajo vsa manjšinska društva, posameznik pa lahko kandidira s podporo 50 podpisnikov iz svoje manjšine.

Kakšna je vloga svetov in predstavnikov manjšin?

V občinah, mestih in županijah sodelujejo pri oblikovanju ukrepov za izboljšanje položaja nacionalne manjšine v državi, predlagajo predpise, ki urejajo manjšinski položaj, in kandidate za pomembne položaje v organih lokalne in regionalne samouprave. Prav tako lahko podajajo mnenja in predloge, povezane z radijskimi in televizijskimi programi, namenjenimi nacionalnim manjšinam.

Slovenski dom Zagreb je za Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb na kandidatno listo uvrstil naslednje kandidate: Miroslava Maria Bahun, Marja Crnković, Hedvika Čeranić, Marjan Dirnbek, Katarina Furjan, Nada Gajdarov, Borut Gulič, Matija Gulič, Irena Hribar-Buzdovačić, Luka Hribar, Polona Jurinić, Silvester Kmetič, Jasna Kotrle, Alojz Kramar, Ivan Kunej, Anton Lah, Katarina-Božica Latinić, Marija Ana Nemec, Ivanka Nikčević, Martina Oblak, Franc Rop, Franc Strašek, Darko Šonc, Olga Tkaličec in Vasilija Tovarloža.

(FS)

Slovenci na Hrvaškem

FLUMINENSIA SLOVENICA

Na Reki so 16. junija, ob dvajseti obletnici osamosvojitve Republike Slovenije, predstavili slovensko izdajo znanstvene študije *Fluminensia Slovenica* avtorja dr. Irvina Lukežića, profesorja na reški filozofski fakulteti in dolgoletnega raziskovalca kulturne zgodovine.

Zdogodkom sta (so)založnika, sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije (PGŽ) in Mesta Reka na najlepši način končala štiriletni mandat.

O knjigi so spregovorili glavna urednica Vlasta Hrvatín-Smetko, urednik slovenske izdaje Tomo Šajn iz Ilirske Bistrice, prevajalka Marjana Mirković in avtor dr. Irvin Lukežić. Navzoče so nagovorili tudi prvi sekretar slovenskega veleposlaništva na Hrvaškem, konzul Gregor Klemenčič, predstavnik PGŽ

Branko Škrobonja, reški župan Vojko Obersnel in načelnik reškega Konservatorskega oddelka ministrstva za kulturo mag. Željko Bistrovic.

Odkrivanje slovenske Reke

Obsežna in zelo berljiva knjiga je izšla s finančno pomočjo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je leta 2007 podprl tudi izid hrvaškega izvirnika. Ta je na vseh predstavitvah v Sloveniji naletel na izreden sprejem, pokazalo se je veliko zanimanje za slovenski prevod te zanimive študije, ki govori o stoletnih reško-slovenskih vezeh v tem pristaniškem mestu, sobivanju in spoštovanju različnih kultur in jezikov, od srednjega veka do dvajsetega stoletja. *Fluminensia* nam na vsakem koraku odkriva »slovensko Reko« in zapuščino pomembnih posameznikov ali družin, zapisanih v zgodovinskem razvoju mesta. Danes o tem priča gradbena in druga dediščina, osrednja je povezana z imenom Josipa

Gorupa, od njegovega nekdanjega hotela Evropa na reški Rivi in stanovanjskih poslopij do družinskih vil in veličastnega, lepo obnovljenega mavzoleja na pokopališču Kozala. Tam so grobnice tudi drugih nekdanjih uglednih meščanov, kot je bil npr. trgovec Franc Jelovšek, tudi častni občan Ljubljane in solastnik ladje z imenom Laibach, v katerega hiši je bila ustanovljena reška čitalnica. Knjiga omenja tudi Isidora Wauschniga, ki je projektiral paviljone osrednje reške tržnice, pa historicistična luška skladišča, zgrajena tudi po načrtih Venceslaoa Celligoia ter mestni park na Mlaki, ki ga je načrtoval Filiberto Basarig, zatem današnjo avtobusno postajo na Žabici, nekdanjo palačo v lasti veletrgovca Lea Kremeška ...

Posebno poglavje je namenjeno književnim vezem, od Primoža Trubarja, ki se je v tem mestu šolal, do gimnazijskih profesorjev Janeza Trdine in Mateja Čopa, in vse do dvajsetega stoletja.

Marijana Mirković

POMLADNE AKTIVNOSTI DRUŠTVA STANKO VRAZ

Po proslavi Prešernovega dne in potem, ko nas je na prvem konzularnem dnevu obiskal konzul Gregor Klemenčič, se je pokazalo veliko zanimanje za konzularne dneve v Osijeku. Velik dogodek za nas je bila tudi prireditev Velikonočni običaji manjšin, ki jo je Mesto Osijek na glavnem mestnem trgu pripravilo že enajstič zapored. Predstavilo se je dvanajstih manjšin, med njimi tudi slovenska. Naše društvo je sodelovalo že petič po vrsti. Predstavili smo se s spretno narejenimi ročnimi deli članov in okrašenimi pirihi, člani društva in meščani Osijeka pa so si lahko privoščili tudi naše sladice in slovensko vino. Zbrali so se skoraj vsi člani manjšine, kot tudi številni gostje. Ekipa Hrvaške televizije je posnela prispevek za oddajo o manjšinah Prizma, ki je bila predvajana 24. aprila. V prispevku je nastopila članica društva Ivona Balič. Posebne zasluge za ureditev slovenske stojnice imajo Ivan Šimek, Damir Požar, Ivona Balič, Milan Kramer in tajnik Zvonko Horvat.

Zvonko Horvat

ZADAR: UPOGNJENCI Z MANDLJI NA MEDNARODNEM DNEVU KULTURNE RAZLIČNOSTI

Mednarodni dan kulturne različnosti je že tradicionalni povod, da se pripadniki narodnih manjšin v Zadru predstavijo s svojimi posebnostmi, pesmimi, plesi, narodnimi nošami, jedmi. Letošnja prireditev je potekala 7. maja, na dvorišču DHM. Sodelovalo je tudi slovensko društvo Lipa.

Zbrali so se pripadniki sedmih narodnih manjšin - albanske, madžarske, italijanske, slovenske, srbske, makedonske in bošnjaške. Množici zadovoljnih obiskovalcev so predstavili zanimiv kulturno zabavni program.

Prireditev v organizaciji delovne skupine Koordinacije narodnih manjšin Zadrske županije se je v Zadru odvijala že šestih zapored. Pred šestimi leti nas je zbrala OVSE. Odziv je vedno izvrsten. Mednarodni dan kulturne različnosti se sicer praznuje 21. maja, vendar je prireditev potekala nekoliko prej, da se je lahko vključila v program Županijskih dnevov.

Slovenski plesi in dobrote

Slovenci smo se letos predstavili z dragimi gosti, ki so prispeli iz Dragatuša. »Najbolj atraktiven del našega programa je vsekakor nastop Folklorne skupine Dragatuš, ki že 54 let ohranja bogato kulturno dediščino domače belokranjske narodne glasbe in običajev,« je povedala Darja Jusup. Za kulinarično predstavitev pa so poskrbele članice Lipe. Na stojnici je bila cela vrsta potic, od orehove do pehtranove in rožičeve, vse vrste štraub, štajerska in gorenjska

LIKOVNA KOLONIJA TURANJ

Že četrto leto zapored je v Turnju potekala likovna kolonija, ki so se je udeležili ljubiteljski slikarji iz slovenskih društev

na Hrvaškem ter ustvarjalci iz Slovenije in Hrvaške. Njihova dela so bila razstavljena v prostorih krajevnega urada v Turnju.

Likovno kolonijo Maj 2011 Turanj in razstavo slik udeležencev je pripravilo Slovensko kulturno društvo Lipa iz Zadra. Pokroviteljica je bila občina Sv. Filip in Jakov, v okviru mednarodnega dneva kulturne različnosti, katerega pokroviteljica sta Mesto Zadar in Zadrska županija. Umetnike je gostil Jože Arzenšek, vodja likovne sekcije SKD Lipa. Sodelovali so likovni ustvarjalci iz Lipe Zadar, Triglava Split, Slovenskega doma Zagreb in Bazovice Reka ter slikarji iz Novega mesta, Šentjerneja, Zadra, Sv. Filipa in Jakova, Turnja. »To je resnično velik dogodek za naš kraj,« je dejala Jovita Pirović, predsednica Krajevnega odbora Turanj. Zahvalila se je zakoncema Ruži in Jožetu Arzenšek in predsednici zadrske Lipe Darji Jusup, da so za gostitelja likovne kolonije izbrali Turanj. »Še pred

nekaj leti je bilo nepredstavljivo kulturo seliti v manjša mesta,« je dodala Jovita Pirović in poudarila, da je likovna kolonija konkreten prispevek k bogatejši turistični ponudbi.

Za ljubitelje umetnosti in človeka

Na razstavi je bilo na ogled 25 tematskih slik, ustvarjenih v slikarskih tehnikah olje na platnu, akril na platnu, akvarel in grafika. Avtorji so Marija Donadić iz Reke, Adica Dobrić Jelača in Stanka Novković iz Zagreba, Ivan Kosmos, Aleksandra in Petar Hajdić iz Splita, Boža Jambrek iz Šentjerneja in Kristina Engel iz Novega mesta. »Večina slikarjev je razstavljala samostojno in na skupnih razstavah po Sloveniji, na Hrvaškem ter v Evropi, še posebej v Nemčiji,« je povedal Jože Arzenšek, ki z družino živi v Turnju. Po njegovih besedah so vrata likovne kolonije široko odprta za vse ljudi, ki imajo radi umetnost in človeka.

Na likovni koloniji so risale tudi članice Lipe: Nada Pia Bajlo in Majda Radović iz Vira ter Marija Balen in Zrinka Majica iz Sv. Filip in Jakova. V glasbenem programu sta nastopila pevski zbor Kulturnega društva Maslina in ženska klapa Karmel iz Turnja, otvoritev pa je popestrila Adica Dobrić Jelača, z izjemno a capella izvedbo koroške hudomušne pesmice. Del svojega pesniškega ustvarjanja sta predstavila članica Lipe Andreja Jezeršek Malta in Elvis Serdar, oba člana Skupine neafirmiranih piscev Zadrske županije.

Darja Jusup

Slovenci na Hrvaškem

domača zaseka, domače klobase, šunke, sir.. in metliška črnina, ki so jo nastopajoči pohvalili. Dobrote so zalili še z vinom iz Poljic, Briševa in Privlake.

Tokrat smo predstavili tudi nove janeževe upognjence, ki so namesto z janežem posuti z mandlji. »To so upognjenci na dalmatinski način, ki nastanejo, ko se Slovenka poroči z Dalmatincem,« je povedala avtorica Tanja Bajlo.

Prispevek narodnih manjšin

Po pozdravnem nagovoru Veselka Čakića, predsednika Koordinacije narodnih manjšin Zadrške županije in člana Sveta narodnih manjšin pri Hrvaškem saboru, dobrodošlici obiskovalcem in nastopajočim, je prireditev odprl Dražen Grgurević, podžupan Mesta Zadra. Dejal je, da so za razvoj Zadrške županije zelo zaslužne tudi njene narodne manjšine. Njihovi pripadniki s svojim delovanjem prispevajo k različnosti. Zadrška županija je prepoznala njihovo delo, je poudaril Grgurević in dodal, da so manjšine simboličen most, ki povezuje, ter z različnostjo bogati raznovrstnost.

Darja Jusup

BOGATA DEJAVNOST ZADRŠKIH SLOVENCEV

Slovensko kulturno društvo Lipa deluje že sedmo leto, člani se redno sestajajo v prostorih Udruge kapetana i poručnika trgovačke mornarice.

Štirinajstega februarja je potekala redna letna skupščina Lipe, po tej pa so člani društva, prijatelji in gosti proslavili Prešernov dan. Navzoče je pozdravila Darja Jusup, skupščino je vodila predsednica nadzornega odbora Katarina Bezić, poročilo o delu in načrtovanih dejavnostih je prebrala Milena Jurjević, o finančnem poslovanju je poročala Asja Bajlo.

V kulturnem programu je svoje pesmi recitirala Andreja Malta Jezeršek, kantautorko Katarino Avbar je na kitari spremljal Peter Dekleva. V preddverju mestne knjižnice je bila v okviru praznovanja Prešernovega dneva odprta razstava slik likovne kolonije Sviben 2008-2010 Turanj. Svoje slike so razstavili Jože Arzenšek, Marija Balen, Milka Blagdan, Nad Pia Bajlo, Adica Dobrić Jelača, Marija Donadić, Draga Karlo Došen, Vida Grbac, Boža Jambrek, Ivan Kosmus, Vera Lukšič, Zrinka Majica, Stanka Novković, Marija Omerza in Lenka Zaviršek.

PESTRA POMLAD V KARLOVŠKEM SLOVENSKEM DOMU

Praznovanje Prešernovega dne, literarni večer z Jadranko Matić Zupančič in konzularni dnevi - to so bili osrednji pomladanski dogodki v Kulturnem društvu Slovenski dom v Karlovcu.

Praznovanje slovenskega kulturnega praznika smo začeli z razstavo fotografske skupine KPD Bazovica Reka Realnost naših objektov. Razstava je bila v likovnem salonu Ljudevita Šestića na ogled do 1. do 12. februarja.

Na prireditvi 5. februarja so nastopile članice folklorne skupine KPD Bazovica Reka z venčkom gorenjskih in istrskih plesov, ob glasbeni spremljavi Ivana Šimića. Vitomir Vitaz je povezoval program in recitiral Prešernovo pesem Kam. Prireditve so se udeležil

predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc, predsednik društva Snežnik Lovran Vasja Simonič in Urška Potočnik s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu, ki je tudi odprla razstavo. Obisk se je nadaljeval s sprehodom po središču mesta in okrepčilom v gostinski šol ter končal v prijetnem vzdušju z oblubo, da se naslednjič vidimo na Reki.

Literarni večer

V karloški knjižnic je bil 24. marca literarni večer z Jadranko Matić Zupančič, vodjo matične službe novomeške knjižnice, publicistko, prevajalko, avtorico razstav in pesnico. Matić Zupančičeva se od leta 1993 udeležuje Slovenskih dnevov v Karlovcu, je dobitnica najvišjega priznanja v knjižničarstvu Čopove diplome leta 2000 in Trdinove nagrade Mestne občine Novo mesto za uspehe na literarnem in kulturnem področju.

Na literarnem večeru je predstavila zbirko poezije v hrvaščini Jezik u nastajanju, dvojezično zbirko Paralelni glas in zbirko v slovenščini Zasuti ocean. Večer je z igranjem na kitari popestrila učenka Glasbene šole Karlovec Marija Žgela. Številni obiskovalci, ljubitelji lepe besede so druženje nadaljevali ob slovenskih dobrotah in klepetu.

Konzularni dan

Na konzularnem dnevu 10. maja sta konzul Gregor Klemenčič in referentka na konzularnem oddelku slovenskega veleposlaništva Ivanka Filipan odgovarjale na različna vprašanja o državljanstvu, administrativno-upravnih postopkih, dedovanju in carinskih postopkih. Odziv je bil pozitiven. Takšna srečanja so zelo pomembna, saj spoznamo težave in potrebe državljanov Slovenije na Hrvaškem. *Marina Delač-Tepšić*

ZAMEJSTVO KREPI GOSPODARSKO SODELOVANJE

Slovenska vlada je 5. maja sprejela strategijo sodelovanja med Republiko Slovenijo in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah na področju gospodarstva do leta 2020. Strategija je pomembna tudi za Urad za Evropo na Reki.

Namen strategije je usklajen, sinergijski in strateški nastop vseh pomembnejših gospodarskih dejavnikov iz Slovenije in sosednjih držav (državni organi, podjetja, zbornice, manjšinska združenja, diplomatsko-konzularna predstavništva, drugi gospodarski dejavniki, pa tudi posamezniki na obeh straneh meja) ter združitev oziroma uskladitev kapitala, znanja, izkušenj, človeških virov in dejavnosti. Takšno delovanje bo okrepilo obstoječe in ustvarilo nove gospodarske tokove na poselitvenem območju slovenske narodne skupnosti in Slovenije ter spodbujalo večjo konkurenčnost na trgih tretjih držav v smeri bolj homogene vizije gospodarskega sodelovanja med

tem poselitvenim območjem in matično državo.

Za izvajanje strategije je pri Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu imenovano posebno delovno telo za spremljanje strategije; v njem sodeluje tudi Urad za Evropo – Reka.

Od besed k dejanjem

Letos sta že potekala dva gospodarska dogodka, pri katerih je kot soorganizator sodeloval Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Aprila je pod pokroviteljstvom Slovenske gospodarske zveze iz Celovca potekala čezmejna poslovna konferenca Go Austria! Priložnosti za podjetja iz Slovenije v Avstriji, maja pa je Slovensko deželno gospodarsko združenje iz Trsta pripravilo konferenco z naslovom Vključevanje mladih v čezmejne gospodarske procese.

Za prihodnje mesece se načrtuje posvet, na katerem se bodo preverjale možnosti sodelovanja in vključevanja slovenskih finančnih institucij v zamejsko realnost. V sodelovanju z Inštitutom za narodnostna vprašanja bo Urad organiziral okroglo mizo, kjer se bo opravila analiza gospodarskih subjektov, ki so že dejavni pri čezmejnem gospodarskem sodelovanju, in tistih, ki še lahko prispevajo h gospodarskemu razvoju obmejnih območij.

Marijana Košuta-Banković

PROJEKTI ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA- HRVAŠKA

V prejšnji številki Novoga odmeva smo poročali o projektu pridobivanja nepovratnih sredstev za slovensko narodno skupnost na Hrvaškem, ki ga je v letu 2010 izvajal Urad za Evropo Reka v sodelovanju z Euro Nobile, Nevija Božič s.p.. Tokrat podrobneje predstavljamo prijavljene projekte.

Drugi javni razpis za sofinanciranje operacij na obeh straneh meje je služba slovenske vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR) objavila 16. aprila 2010. Na voljo je bilo skoraj 12 milijonov evrov, z možnostjo največ 85-odstotnega financiranja izbranih projektov.

Milijoni za razvoj obmejnega območja

Za gospodarski in družbeni razvoj je bilo predvidenih 6,6 milijona evrov,

za trajnostno upravljanje z naravnimi viri pa 5,3 milijona evrov. Delitev sredstev za gospodarski in družbeni razvoj je bila predvidena po naslednjem ključu: 60 odstotkov za razvoj podjetništva, po 20 odstotkov pa za razvoj turizma in podeželja oziroma za socialno integracijo. Petinpetdeset odstotkov sredstev za trajnostno upravljanje z naravnimi viri je bilo namenjenih varstvu okolja, preostali del pa za ohranjanje območij narave in kulturne dediščine.

Do sodelovanja na razpisu so bile upravičene neprofitne pravne osebe, ustanovljene v skladu z javnim ali zasebnim pravom, ki delujejo v javnem in splošno koristnem interesu in prihajajo iz upravičenega območja programa. V Sloveniji so to Pomurska, Podravska, Savinjska, Spodnjeposavska, Notranjsko-kraško, Obalno-kraška in Osrednjeslovenska statistična regija ter Jugovzhodna Slovenija, na Hrvaškem pa Medžimurska, Varaždinska, Krapinsko-zagorska, Zagrebška, Karlovska, Primorsko-goranska, Istrska županija in mesto Zagreb.

Veliko poklicanih, malo izbranih

Na razpis je prispelo 183 vlog. Pozitivno administrativno oceno je dobilo 152 projektov, med njimi jih je 75 doseglo najmanj 80 od stotih točk, kar je bil osnovni pogoj za dodelitev finančnih

sredstev. Finančna sredstva so se delila po vrstnem redu glede na višino pridobljenih točk. Pogojno je bilo odobrenih 22 projektov.

Za dodelitev sredstev za razvoj turizma in podeželja (za ta namen je bilo skupaj na voljo 1,3 milijona evrov) je bilo prijavljenih 23 projektov, denar pa je bil razdeljen med prve tri najboljše uvrščene. Izpadli so vsi štirje projekti, v katerih je slovenska manjšina sodelovala kot partner ali pridruženi akter. Naša projekta, ki sta zasedla peto in šesto mesto, sta sprva še bila uvrščena na tako imenovan rezervni seznam, če bi kaj denarja ostalo, vendar je bilo pozneje sklenjeno, da bodo morebitna presežna sredstva razdeljena drugače.

Peto in šesto mesto sta zasedla projekta Kras med Brkini in Kavrnjem ter Tabula Viva. Ker sta bila dobro ocenjena, so se projektni partnerji dogovorili, da ju bodo prijavili na tretji javni razpis, ki bo predvidoma spomladi 2013.

Dva projekta, v katerih je sodelovala slovenska manjšina, pa sta bila zavrjena že na začetku. Projekt Mura, narava in kultura zato, ker je vodilni partner Hi-Fi Videostudio je zamudil z prijavo, projekt Slocestik pa zaradi manjkajoče dokumentacije.

*Petra Aničić,
Urad za Evropo Reka*

Slovenci na Hrvaškem

SKUPŠČINA ZVEZE SLOVENSkih DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

V Slovenskem domu je 15. aprila potekala redna letna skupščina Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Udeležili so se je delegati iz 14 slovenskih društev.

Predsednik zveze Darko Šonc je poročal o delu v minulemu letu. Med drugim je spomnil na kakovostne razstave, ki jih je pripravil Slovenski dom, in povzel sodelovanje predstavnikov zveze na številnih sestankih pristojnih organov in teles Republike Hrvaške in Republike Slovenije. Povedal je, da je Slovenska manjšinska koordinacija (SloMak), ki jo sestavljajo predstavniki zamejskih Slovencev iz Avstrije, Hrvaške, Italije in Madžarske, še vedno v krizi; ne deluje, ker še ni soglasja o novem predsedniku. Za Euro urad na Reki, ki je prek zveze prejel pomembna sredstva, je poudaril, da ni uspel v uresničevanju naših projektov, kot smo upravičeno pričakovali. V nadaljevanju je Šonc še opozoril, da morajo društva dodeljena sredstva uporabljati namensko, pristojni hrvaški organi so ugotovili, da povsod ni tako. Zato je Svet za nacionalne manjšine pri hrvaški vladi imenoval posebno strokovno službo, ki bo nadzorovala uporabo sredstev v manjšinskih društvih. Predsednica nadzornega odbora zveze Jasmina Dlačić je v poročilu o finančnem poslovanju v minulemu letu poudarila, da je pregled dokumentacije potrdil poslovanje v skladu s cilji in nalogami, statutom in sklepi skupščine zveze ter hrvaško zakonodajo.

Slovenska društva na Hrvaškem so na skupščini zastopali: Darko Šonc, Franc Strašek, Miroslava Maria Bahun in Silvester Kmetič iz Zagreba, Milan Grlica, Barbara Riman in Jasmina Dlačić z Reke, Cveto Šušmelj, Boštjan Matjaž Kordiš, Ivan Kosmos in Nadežda Eterović iz Splita, Darja Jusup in Rafaela Štulina iz Zadra, Klaudija Velimirović in Jasmina Ilić Draković iz Pulja, Silva Šutar Vujičić in Gaetano Sedel iz Labina, Smilja Marinac iz Buzeta, Marina Delač Tepšić iz Karlovca, Vasja Simonič iz Lovrana, Barbara Njirić in Magdalena Sekula iz Dubrovnika, Zvonko Horvat iz Osijeka, Igor Šerdoner in Barbara Antolić iz Varaždina, Mira Knežević iz Šibenika ter Slavko Malnar in Jelena Malnar iz Gorskega Kotarja.

Franc Strašek

SLOVENIJI ZA 20. ROJSTNI DAN

Konec junija sta v Ljubljani potekali dve pomembni srečanji Slovencev iz zamejstva in sveta. V državnem zboru je 30. junija potekalo že 11. vseslovensko srečanje, dan pred tem pa je bila skupna seja sveta vlade za Slovence v zamejstvu in sveta vlade za Slovence po svetu.

Na skupni seji dveh vladnih svetov, ustanovljenih leta 2006, je minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš poudaril vlogo rojakov zunaj slovenskih meja, ki se ji včasih posveča premalo pozornosti: »Mi Slovenci se preveč ukvarjamo sami s sabo in premalo gledamo v svet. Pri tem vstopu v svet pa nam Slovenci, ki tam živijo, lahko zelo pomagajo.« Slavnostnega dela se je, namenjenega obeležitvi 20. obletnice slovenske samostojnosti, se je udeležil tudi predsednik vlade Borut Pahor. Ta se je Slovcem iz zamejstva in sveta zahvalil za izjemen prispevek pri osamosvajanju Slovenije in za aktivnosti, ki so v posameznih državah privedle do priznanja Slovenije.

Slavnostno tudi v parlamentu

Na srečanju v državnem zboru (DZ) so spregovorili podpredsednik DZ Franc Cukjati, pristojni minister Boštjan Žekš in predsednik parlamentarnega odbora za Slovence v zamejstvu in po svetu Miro Petek. Cukjati je med drugim dejal, da se Slovenija sooča s težavami, ob katerih se zdi, da je od »nebes pod Triglavom« ostalo bore malo, da pa je vsaka stvar za nekaj dobra – težave morda lahko postanejo spodbuda za prenovu slovenske države. Žekš pa je Slovence, ki živijo zunaj slovenskih meja, povabil, naj pridejo domov in prinesejo s seboj ponos in sposobnost dogovarjanja: »Edino tako bomo prišli do družbe, ki si jo želim, ko ne bomo gledali, kako se nekdo piše, kaj je bil njegov ded, kateri skupini pripada, ampak bomo pogledali, kaj dela in kaj je že naredil. Takrat bomo res imeli nebesa pod Triglavom.« Ob tem se je pošalil, da nebesa sicer imamo, »edino angeli so še malo neolikani«.

(no/sta)

SLOVENSKO-HRVAŠKI ODNOSI NAPREDEK NA VSEH PODROČJIH, TOKRAT ŠE POSEBEJ V GOSPODARSTVU

Meja nas ne obremenjuje, sporočili predsednikoma

»V Sloveniji z nestrpnostjo pričakujemo vstop Hrvaške v EU. Verjamemo, da je potrebno že danes pričeti z različnimi skupnimi projekti, ki bodo povečali kohezivnost teh [obmejnih] območij.« je aprila v Tuhelskih Toplicah dejal slovenski predsednik Danilo Türk, ko je s hrvaškim kolegom Ivom Josipovičem položil temeljni kamen za novo slovensko investicijo na Hrvaškem, hotel v sklopu Term Tuhelj. »Ta investicija je najboljši dokaz sijajnih odnosov med državama in najboljši kazalec, kako bo jutri izgledalo čezmejno sodelovanje,« pa je dejal hrvaški predsednik Josipović.

Naslednja gospodarska postaja: Gospić

Kamniški Calcit, ki v hrvaški Liki posluje že nekaj let, bo za novo tovarno v Gospiću namenil več kot 10 milijonov evrov in v njej odprl najmanj 30 novih delovnih mest. Temeljni kamen zanjo sta na junijski slovesnosti položila premiera Jadranka Kosor in Borut

Pahor. Calcit je imel precejšnje težave zaradi birokratskih in administrativnih postopkov, s pomočjo in posredovanjem slovenskega veleposlaništva v Zagrebu pa so veliko večino težav pri pridobivanju dovoljenj odpravili.

Sops: uspeh ali neuspeh?

Šele sredi maja je slovenska javnost izvedela, da se glede sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju (Sops), ki sta ga državi podpisali leta 1997, a ga Hrvaška v ribiškem delu ne spoštuje, med državama pripravljata »kompromis«. Tega še nekaj časa ne bi vedela, če ne bi glavni pogajalec z EU Vladimir Drobňjak hrvaškim ribičem pojasnjeval, da se bo Sops začel uporabljati šele po arbitraži oziroma dokončni razmejitvi. Slovensko MZZ je zavajalo s političnimi floskulami, češ da »še ni nič odločeno«. Iz kasnejših dogodkov se da sklepati, da je bilo v času, ko je Drobňjak govoril domačim ribičem, že vse odločeno.

Zdaj je že jasno, da je ribiški del Sopsa suspendiran do sodbe arbitražnega sodišča oziroma do dokončne določitve meje. Slovenska stran utemeljuje, da so nacionalni interesi Slovenije in njenih ribičev dovolj zaščiteni z izplačilom odškodnine v višini dveh milijonov evrov iz ribiškega sklada EU.

Slovenski rojstni dan v Zagrebu

Zagreb je bil konec junija v znamenju Slovenije. Ob dvajseti obletnici samostojnosti obeh držav je najprej potekala prijateljska nogometna tekma med hrvaškim in slovenskim zunanjim ministrstvom, ekipo slednjih sta okrepila tudi novinarja, dopisnika STA in Dela. Ekipo hrvaškega MZZ je vodil Davor Vidiš, direktor oddelka za evropske sosedje, slovensko pa veleposlanik Vojko Volk. Kljub izjemni igri slovenske reprezentance v drugem polčasu, so slavili Hrvatje, s tesno prednostjo 4:3. Zvečer pa je na zagrebškem Cvjetnem trgu potekal pravi glasbeni spektakel; o tem poročamo v rubriki Slovenski dom – naš drugi dom.

Začetek turistične sezone

Ob začetnih težavah hrvaške poletne turistične sezone – odmevale so podražitev trajektov, napovprečno drag Dubrovnik, cerkveno nasprotovanje »goloti« na ulicah turističnih mest (Cerkev namreč motijo turisti v kopalkah) ter sramota na splitski Paradi ponosa – je pozornost hrvaških medijev pritegnil izjemno posrečen turistični spot piranske in portoroške turistične skupnosti. »Slovenija ima morda dve čaši vode in pest peska, ki jo imenujejo plaža, toda to znajo predstaviti na pravi način.« S to ugotovitvijo so v enem od priljubljenih hrvaških medijev, spletnem Indexu, pospremili »najbolj odštekani video letošnjega poletja«, s katerim se predstavljata turistični skupnosti Portoroža in Pirana.

Delo: nedostojno popuščanje

Strategija vlade v Ljubljani, da bo vse boljše odnose z Zagrebom negovala s kompromisi, ni napačna. Takšna politika je dobra za medsebojno spoštovanje in je globoko evropska. Ima pa takšno početje kljub vsemu zarisane meje, ki jih je slovenska vladajoča politika ob ribiškem poglavju v hrvaških pogajanjih z Unijo prekoračila. Pristanek na suspenz veljavnega sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju (Sops) je škodljiv iz več razlogov, je zapisalo Delo.

Prvič, pristanek na ta nenavadni kompromis ponuja precej čudno sliko o državi, ki v tem, da se sporazumi, ki so del mednarodnega pravnega reda, ne spoštujejo, ne vidi nič slabega. Drugič, s takšnimi potezami delamo medvedjo uslugo Zagrebu. Namesto jasnega sporočila, da je spoštovanje dogovorjenega eden temeljev politike Unije in sočasne vztrajanja, da Hrvaška Sops izvaja v celoti, je slovenska oblast zavozila. Tretjič, povsem jasno je, da se je Slovenija z novim »kompromisom« dogovorila za nekaj, kar že ima, za dovoljenje slovenskim ribičem torej, da lahko odplujejo vse do Vrsarja. Nenazadnje pa je sramotno, da je slovenska javnost o čudnih manevrih svoje politike izvedela od Hrvaške, je še zapisalo Delo.

Slovenski policisti na Hrvaškem

Letos bosta na hrvaški obali v sklopu akcije »varna turistična sezona« s hrvaškimi kolegi sodelovala tudi dva slovenska policista. Enega bodo razporedili v istrsko policijsko upravo, drugega pa v primorsko-goransko. Olajševala bosta sodelovanje s slovenskimi turisti; Hrvaško jih v sezoni obišče okoli milijon.

Slovenija in hrvaška afera

Slovenski demokratični stranki (SDS) se je pred kratkim ponesrečil slovensko-hrvaški politični konstrukt. Trdili so namreč, da so slovenski »režiserji orožarskih afer«, ki da želijo škodovati Janezu Janši in Igorju Bavčarju, praktično naročili Slavku Liniću (SDP), da Janšo in Bavčarja omenja v povezavi s trgovino z orožjem. V SDS so slovenski javnosti zamolčali ključno dejstvo: da je Linić slovenska politika omenjal v srditi obrambi zgolj zato, ker mu je želela hrvaška policija, kakor kaže po neposrednem političnem nalogu HDZ, podtakniti okoriščanje z denarjem, namenjenim oborožitvi Reke med domovinsko vojno. Hrvaška policija je preiskavo pričela, ko je dobila anonimko, češ da si je Linić leta 1991 prisvojil 880.000 DEM od neuspelega orožarskega posla s Slovenijo. In kaj ima to opraviti z Janšo in Bavčarjem? Popolnoma nič. Kakor rečeno, ju je Linić omenjal le v obrambi pred HDZ.

R.K.

Pogovarjali smo se

MATIJA MALEŠIČ: V SLOVENIJI SE JE OKREPILA ZAVEST O SLOVENCIH NA HRVAŠKEM

Ko se ob 20. obletnici osamosvojitve Slovenije in Hrvaške ozremo na pot, ki jo je skupaj z novima državama prehodila slovenska manjšina na Hrvaškem, pomislimo na ključne posameznike, ki so krojili novo sožitje med narodom. Matija Malešič, podpredsednik prve demokratično izvoljene slovenske vlade (1990-1992) in prvi slovenski veleposlanik na Hrvaškem (1992-1998) v pogovoru za Novi odmev pronicljivo analizira razvoj odnosov, tako kot je to storil tudi v prvi številki našega časopisa pred petnajstimi leti.

V intervjuju za prvo številko Novega odmeva ste preroško dejali, da je nerealno pričakovati, da bosta Slovenija in Hrvaška z nekaj sestanki rešili vsa vprašanja. Že takrat, pet let po osamosvojitvi, se nam je zdelo, da urejanje odnosov med državama traja neznansko dolgo. Zdaj vidimo, koliko časa je bilo res potrebnega.

- Tudi sam nisem pričakoval, da se bodo odprta vprašanja reševala tako dolgo. Vesel pa sem, ker smo le dočakali dogovor o arbitraži za mejno vprašanje. Prepričan sem, da lahko pričakujemo dobro rešitev. Državi pa bosta morali v čim krajšem času poiskati še rešitev za varčevalce Ljubljanske banke (LB). Ko sem bil veleposlanik, je bilo to zame najbolj boleče vprašanje, ker so k meni prihajali številni posamezniki, tudi Slovenci, ki niso mogli do svojega denarja. Kratko so potegnili tisti, ki so izkazali zvestobo LB. Prepričan sem, da bo vstop Hrvaške v EU pospešil reševanje tega problem.

Ko ste leta 1992 prihajali na Hrvaško, se je razvnel prvi meddržavni spor glede pravic ribičev, pozneje se je to vprašanje še večkrat prebilo v ospredje, nazadnje pred dnevi, ko je Hrvaška zapirala poglavje o ribištvu v pogajanjih z EU. Tudi v drugih primerih so se zaostitve ponavljale ciklično.

- Tako je. Vsako vprašanje, od meje do ribištva, smo premleli dvakrat, trikrat, pa spet od začetka. Dogovor, dosežen

v okviru pogajanj Hrvaške z EU, je pozitiven, vendar glede ribičev že dolgo ne bi bilo težav, če bi v celoti uresničili sporazum o maloobmejnem sodelovanju (Sops). Ta sporazum je sicer prinesel veliko dobrega, saj je rahljaj mejni režim, tudi po uvedbi schengenskih pravil. Ciklične zaostitve in poskuse dogovorov so sicer posebej pozorno spremljali prav Slovenci na Hrvaškem, saj so jih napetosti postavljale v zelo neprijeten položaj. Tudi zato bi si morali še bolj prizadevati za rešitev vseh odprtih vprašanj.

So pa Slovenci na Hrvaškem uspešno kljubovali težavam, manjšinska mreža se širi in krepi.

Ko ste prišli na Hrvaško, so delovala tri društva, prav takrat so se povežala v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem. Spomladi je začelo delovati že 16. slovensko društvo na Hrvaškem, in sicer v Umagu.

- Že ko sem prihajal v Zagreb, sem se zavedal, da bo moja pomembna naloga navezava stikov s slovensko skupnostjo. Slovenci na Hrvaškem so se po nastanku dveh držav znašli v popolnoma novem položaju, nekateri so bili tudi v stiski zaradi pokojnin, stanovanjskega vprašanja, socialnih zadev, državljanstva. Društva v Zagrebu, na Reki in v Splitu so bila veleposlaništvu pri reševanju težav v veliko pomoč. Pripravljali smo konzularne dneve, ki so bili zelo koristni in dobro sprejeti.

Število slovenskih društev narašča,

število prebivalcev Hrvaške, ki se izrekajo za Slovence, pa pada. Zelo verjetno je, da bo ta trend potrdil tudi letošnji popis prebivalstva.

- To, da je društev več, Slovencev pa manj, je svojevrsten paradoks. Upadanje števila ljudi, ki se izrekajo za Slovence, je zaradi demografskih procesov do neke mere naravno, vendar številke morda niti niso najboljši pokazatelj tega, koliko ljudi čuti slovenstvo in potrebo po povezovanju z rojaki. Zato je tako zelo pomembno in razveseljivo, ker je društev vedno več. Dobro je tudi, ker se je v Sloveniji okrepila zavest o pomembnosti slovenske skupnosti na Hrvaškem. K temu so veliko prispevale nekatere publikacije, od študije Inštituta za narodnostnega vprašanja iz Ljubljane Slovenci v Hrvaški iz leta 1995, ki jo je uredila Vera Kržišnik Bukič, do knjige Zagrebški Slovenci Melite Forstnerič Hajnšek, ki je izšla leta 2007. Zelo pomembno vlogo pa ima tudi Novi odmev. Začetek izhajanja tega časopisa je bil zame zagotovo eden najprijetnejših trenutkov v moji diplomatski karieri na Hrvaškem.

Kateri pa je bil najtežji? Je bil to morda izbris Slovencev iz preambule hrvaške ustave leta 1997, češ da gre za maloštevilčno in neavtohtono manjšino?

- To je bil res eden najtežjih trenutkov, saj se je izbris zgodil nenadoma, na hitro, tiho, z veliko sprenevedanja, prav na dan, ko je tedanji slovenski premier Janez Drnovšek obiskal Zagreb. Takrat je bilo upravičeno veliko slabe volje, Slovenija je protestirala z diplomatsko noto, ki pa je zalegla le toliko, da slovenska društva na Hrvaškem niso ostala brez finančne podpore. Moralna škoda pa je bila velika, saj je bila poteza skrajno krivična. To veliko napako je hrvaški sabor lani popravil in tega sem vesel.

Takšnih neprijetnih presenečenj je bilo več. Nekoč ste kot prelomnico, ko so se slovensko-hrvaški odnosi iz izjemno dobrega sodelovanja nagnili v drugo smer, označili odločitev hrvaškega vodstva, da ne ratificira sporazuma o gospodarskem sodelovanju, sklenjenega leta 1992. To je prvi sporazum, ki je bil podpisan, a ni obveljal.

- Ko sta se Slovenija in Hrvaška osamosvajali, je bilo sodelovanje vzorno, pogledi so bili popolnoma enotni. Težave so se začele, ko se je izkazalo, da državi ne bosta mogli hoditi vštric in se skupaj uveljavljati na mednarodnem prizorišču. Bili sta namreč v različnem položaju, na Hrvaškem je divjala vojna. Vesel sem, ker so zdaj odnosi dobri, spodbudno je, da gospodarsko sodelovanje nikoli ni zastalo, res pa je, da bi se lahko razvijalo še bolje, če ne bi bilo nekaterih sporov, od vprašanja LB naprej. Vstop Hrvaške v EU bo zagotovo spodbuda za razvoj odnosov na vseh področjih in vseh ravneh. Slovenija podpira članstvo Hrvaške v EU, evropska prihodnost Hrvaške in uvrstitev celotnega območja na evropski zemljevid je zagotovo v slovenskem interesu.

Še vedno pozorno spremljate dogajanje na Hrvaškem, posebej dogajanje v slovenski skupnosti. Ste s tem, kar vidite, zadovoljni?

- Še vedno sem član zagrebškega Slovenskega doma. Ta je bil v času, ko sem bil veleposlanik, resnično moj drugi dom. Prav v obdobju, ko sem prihajal na Hrvaško, je to društvo doživljalo preobrazbo in dobilo novo vodstvo. Ekipi, ki jo je takrat oblikoval predsednik društva Darko Šonc, iskreno čestitam za dobro delo, ki ga še danes opravlja z veliko vneme in odličnimi rezultati. Posebne čestitke veljajo uredništvu Novega odmeva. Ta časopis je v petnajstih letih prerasel iz društvenega glasila v časopis, ki ga beremo tudi v Sloveniji, saj tekoče informira o dogodkih v slovenski skupnosti na Hrvaškem in o vsem, kar je pomembnega v slovensko-hrvaških odnosih. Posebej dragoceni so članki, v katerih Novi odmev oživlja velike slovenske osebnosti, ki so pustile izjemen pečat na Hrvaškem, na vseh področjih, posebej v kulturi. Novemu odmevu, Slovenskemu domu in vsem slovenskim društvom na Hrvaškem lahko izrečem veliko priznanje in zaželim samo to, da bi vztrajali na uspešni poti.

I.T.

NEPOZNATA ILI ZABORAVLJENA PROŠLOST (9. DIO)

Knjigu Prvi tabor Hrvata Istre i Kvarnerskih otoka profesor Petar Strčić izdao je u povodu 100. obljetnice tog skupa, koji se održao u Rubešu 21. svibnja 1871. Drugi tabor uslijedio je 25. svibnja 1911 na brežuljku Sv. Mihovila kod Kastva. U ovom nastavku prenosimo dva zanimljiva prepisa iz poglavlja Građa.

Predvideni dnevni red tabora

Tabor u Kastvu što će se održati 21. maja tek.g. razpravljat će, po izdanom programu, sljedeća pitanja:

1. Protest proti sruženju Istre i Gorice sa Trstom u jednu političku svezu;
2. Sruženje Jugoslavenah;
3. Uvedenje narodnog jezika u učionice i urede;
4. Razvitak pomorstva u Primorju u obće, a u Liburniji napose;
5. Pravo slobodne luke neka se protagne i na one krajeve Istre, gdje ga još neima. Odbor se nada mnogobrojnom narodu iz bliza i daleka.

Sign. Naša Sloga, II, 7, Trst, 1. travnja 1871, str. 28.

Dio proglasa Središnjeg taborskog odbora

Dobili smo iz Kastva prekrasan poziv, kojim središnji Odbor pozivlje narod u tabor, što će se ondje držati. Ali buduć da je predugačak, a naš list premalen, tako ga nemožemo štampati nego u izvadku. Taj poziv glasi po prilik ovako: Braćo jednokrvna!

Da pokažemo svietu, kako nam slavenska krv domoljubno srdce grije,

namislili smo mi Kastavci napraviti dne 21. maja tek. godine tabor, to jest sastati se pod milim nebom, pa otkriti visokoj istarskoj domovini nemislivo odreći nikomu za volju svojih budi starih, budi novih pravica. Toga radi pozivamo vas, braćo Liburnjani i vas ostala braćo Istrani s prieko Učke i sa kvarnerskih Otokah, što u većem broju u ovo naše kolo. Što nas bude onaj dan više na sastanku, to će imati veću moć i silu naši zaključki. Ugledajmo se u našu braću Slovence, koji se u takoj prigodi na tisuća i tisuća skupe, iz bliza i daleka.

Pa kako će naš tabor biti na granici (konfinu) gdje se Hrvat i Slovenac kako no slievaju u jedno tielo i jednu dušu: tako pozivamo na ovaj sastanak i braću Slovence i našu rođenu braću Hrvate.

Srdce čovjeku igra od radosti, kad pomisli, kako će biti veličanstveno viditi toliku braću, gdje su se sastala, da se pogovore i dogovore o svojoj sadašnjoj i budućoj sreći. Sa slovenske će strane na nas gledati bieli Snježnik, sa istarske strma Učka, s hrvatske sivi Velebit, a s juga sinje slavensko More i naši kvarnerski Otoci. Pa kako su ovo već od vajkada svjedoci naše tuge i nevolje, dao Bog da budu odsad unapred našeg napredka i sveobćeg blagostanja.

Dojdite nam dakle, braćo, sa svih stranah, iz bliza i daleka, da se poljubimo, izgrlimo, sružimo i složimo te da si jedan drugomu podamo bratinsku densicu svete i nerazrešive sveze. Živila Istra! Živili Hrvati! Živilo Slovenci! Središnji odbor.

Sign. Naša Sloga, II, 8, Trst, 16. travnja 1871., str. 30.

Pripremio Zdenko Jurinić

Preteklost v sadanjosti

SPOMINI IN PRICEVANJA IZGNANCEV (1941–1945)

Kmalu bo že šest let, odkar nas je nenadno zapustil Marijan Horn. Umrl je 20. junija 2005. Vsi člani Slovenskega doma smo dobro poznali njegov vedri nastop in prijazno besedo. Bil je vsestranska osebnost, vsem nam draga. Nismo pa vedeli za njegovo trpljenje med drugo svetovno vojno. Objavljamo skrajšan opis obdobja, ki ga je preživel v internaciji. Hvala Marijanu za zapis. ASK

»ZAPRLI SO TE, KER SI SLOVENSKE MATERE SIN«

Leta 1941/42 sem bil dijak osmega razreda bežigradske 3. državne realne gimnazije v Ljubljani. Osemindvajsetega februarja leta 1942 so me v raciji v Mostah, kjer smo stanovali v osnovni šoli, skupaj z očetom aretirali Italijani. Odpeljali so naju najprej v belgijsko vojašnico, od tam pa po nekaj dneh v sodne zapore na Miklošičevi cesti. Na sodni razpravi je bil oče obsojen na tri leta in pol zopora, jaz pa sem bil oproščen, ne pa tudi izpuščen iz zopora. Že tedaj sva bila z očetom ločena, tako da nisva imela stikov. Vseeno pa me je neki slovenski sodni uslužbenec nekega jutra iz skupne sobe, kjer nas je bilo 35, odpeljal v očetovo celico, da sva se še enkrat videla. Za veliko noč sem bil pri spovedi in me je pater Roman vprašal, zakaj sem v zoporu. Odgovoril sem mu, da ne vem, nakar mi je rekel, da mi on lahko pove. Nato mi je dejal, naj si zapomnim, da sem v zoporu samo zato, ker me je rodila slovenska mati. V zoporu sem doživel tudi dan, ko so odpeljali na streljanje Toneta Tomšiča in se tega dneva in noči pred tem še vedno živo spominjam. Pozneje so Italijani mene in več zapornikov premestili v tako imenovano transportno sobo, zjutraj pa so nas odpeljali na železniško postajo in z vlakom proti Italiji.

Številka namesto imena

Od tistega dne nisem imel več svojega imena in priimka, ampak samo število 7500 oziroma »settantacinque zero zero«. Vlak je krenil proti Trstu in naprej v Castelfranco v tamkajšnje zapore. Tam so nas razporedili v samice. O očetovi usodi nisem vedel ničesar. Nekega dne pa je zdravnik v tem zoporu zahteval, da me pripeljejo na zdravniški pregled v ambulanto. Ko sem prispel tja, sem tam ugledal očeta, ki je bil že prej pripeljan iz Ljubljane. Ker so zvedeli za novi transport, je oče prosil zdravnika, da mu pomaga, da se vidiva, če sem jaz v tem transportu, kar je zdravnik tudi storil. To je bilo moje zadnje srečanje z očetom. V samici poleg moje pa so bili obsojenci na tržaškem procesu, katere so pozneje premestili na Liparske otoke. Edino družbo v teh samicah so nam delale stenice, da smo lažje prebedeli noči.

Iz Castelfranca so nas več slovenskih zapornikov prepeljali z vlakom do Milana, od tam pa v zapor v Novaro. Bili smo vklenjeni v lisice in zvezani po pet skupaj z verigo.

Ko smo prispeli v novarski zapor, so nas spravili v skupno večjo sobo, ki je v enem kotu imela angleško stranišče s tekočo vodo. To je bilo za nas prijetno doživetje, saj smo bili do takrat navajeni le na smrdljive kible. Vsak dan so nas povedli na dvorišče, ki je bilo obzidano z večmetskim zidom, po katerem so

hodili stražarji. Tako smo se malo razhodili in začeli prepevati slovenske pesmi. Stražarjem so bile melodije verjetno všeč, ker niso reagirali, besed pa itak niso razumeli. Po dveh dneh pa so nam prepovedali prepevati in govoriti.

Leto dni v Novari

Ko smo tu preživeli teden ali več, pa so nas začeli deliti. Izklicevali so naše številke in oblikovali več skupin, ki so jih razmestili po raznih krajih v provinci Novara. Moja skupina je bila poslana v mesto Oleggio, kakih 40 km severno od Novare, in tu smo postali interniranci (Internato civile di guera). Razmestili so nas po gostilniških sobah in nam za začetek dajali po pet lir na dan za hrano, kar pa je komaj zadostovalo za zajtrk. To ni trajalo dolgo. Za državo je bilo predrago, zato so nas prisiljevali na delo. Režim pa je bil tak, da so za nas odgovarjali lastniki sob, pozneje pa tisti gospodarji, pri katerih smo se zaposlili. Trikrat na dan smo se morali javljati na karabinjerski postaji. Mesta nismo smeli zapustiti brez dovoljenja marescialla – komandirja karabinjerjev in garancije delodajalca. Na občini so nam odvzeli osebne dokumente. Jaz ga nisem oddal, ampak sem jim dejal, da so mi ga vzeli že v Ljubljani. To mi je kasneje prišlo zelo prav.

Da bi se preživljali, smo morali delati. Jaz sem se kot dijak zanimal za radiotehniko, pa sem iskal delo pri trgovcu Ferdinandu Carolli, ki je imel trgovino z elektromaterialom. Ta si je pridobil dovoljenje za popravilo radijskih sprejemnikov in od takrat sem bil zanj edini, ki je popravil radioaparate v Oleggiu, prej pa so jih vozili na popravilo v Novaro. Pri njem sem tudi dobil sobo, vendar nisem bil prav zadovoljen, ker so me stalno klicali »piccolo ribello«. Sem pa izkoristil priložnost, da poslušam BBC in o novicah obveščam druge. Pozneje sem delal pri električarju Giuseppeju Pozziju, ki je bil starejši gospod z več občutka za delavca. Tudi njegova družina, soproga in dve hčerki, je bila prijaznejša in so me imeli kot člana družine. Edino njim sem zaupal, da sem se po kapitulaciji Italije odločil za beg in se takrat od njih z zahvalo poslovil. Ostali so mi v lepem spominu.

Beg v partizansko noč

Ko je 9. septembra 1943 Italija kapitulirala, smo karabinjerje prosili, da nas pustijo, da odidemo domov. Odgovor je bil, da za to nimajo dovoljenja in da nas bodo predali Nemcem, ki so takrat že bili v Milanu. Odločili smo se za beg, in to sredi belega dneva. Večina je želela v Švico, le nas sedem pa domov, prek Trsta v Slovenijo. Na poti smo imeli zelo dosti neprijetnosti, posebno na železniških postajah, kjer so že delovali Nemci.

V predmestju Benetk so nas Nemci vse moške odpeljali v vojašnico. Sreča me je spremljala, ker sem imel skrite dokumente, pa me je komisija pustila na vlak za Trst. Potniki v vlaku so me opozorili, da so v Trstu racije. Izstopil sem v Nabrežinah, kjer so me domačini lepo sprejeli, nahranili in me po dekletu povezali s partizansko patroljo. Spremljevalka me je pustila pri ljudeh v Malem Dolu. Ko sem se nahranil, sem nadaljeval v Veliki Dol, kjer sem moral počivati nekaj dni.

Ko se je zbrala večja skupina povratnikov iz internacije, smo šli prek župnišča v Piskavici v Štanjel, kjer je potekala mobilizacija. Prijavil sem se in že isti večer so me z motorjem odpeljali v Vrtovin. Tam sem prespal prvo partizansko noč.

Marijan Horn

KULTURNA DOGAJANJA

V tokratnem preletu najpomembnejših kulturnih dogodkov, ki so jim ton dajali slovenski umetniki, izstopajo stvaritve slovenskih režiserjev na hrvaških gledaliških odrih. Za jesen pa vam priporočamo, da se ozrete po koncertnih odrih.

Priporočilo za novo glasbeno sezono

Po zelo dolgem času bodo koncertno sezono Zagrebske filharmonije zaznamovali tudi slovenski izvajalci.

V sezoni 2011/2012 p o s e b e j priporočam a b o n m a 2011/2012 Beli cikelus – Eter.

V Koncertni dvorani Vatroslava Lisinskega bo 28. oktobra na sporedu

Rekviem W. A. Mozarta pod taktirko Uroša Lajovica, 4. aprila pa Pasijon po Janezu J. S. Bacha, dirigent bo prav tako Uroš Lajovic. Kot solistka bo nastopila tudi altistka Bernarda Fink. Slovenski komorni zbor bo nastopil 4. maja, pod dirigentsko palico Pavla Dešpalja. Na sporedu bo Magnificat J. S. Bacha in Gloria F. Paulenca. Uroš Lajovic bo 6. junija dirigiral Mesijo G. F. Haendla.

V Regionalnem ciklusu

Zemlja bo nastopila Slovenska filharmonija z deli W. A. Mozarta in L. van Beethovna. Dirigiral bo Emmanuel Villaume. Vabim vse ljubitelje klasične glasbe, da vpišejo abonma; ta ni zelo drag, stane od 300 do 550 kun, možno je plačilo na obroke. Informacije

na zgfilhar@zgf.hr in www.zgf.hr.

Razstava slovenskih slikarjev

Februarja je bila v domu Hrvaških likovnih umetnikov v Zagrebu razstava 39 slovenskih umetnikov Slike ne poznajo meja. Dogodek so pripravili Društvo hrvaško-slovenskega prijateljstva Varaždin, Društvo hrvaško-slovenskega prijateljstva Bednja, Društvo likovnih umetnikov Maribor in JSKD Republike Slovenije.

Sodelovanje glasbenih akademij

Zamisli o Srednjeevropskem orkestru mladih, ki se je pred dvema letoma porodila prvima možema zagrebske in budimpeštanske glasbene akademije, Mladenu Janjaninu in Andrasu Batti, je postala stvarnost. V Koncertni dvorani Vatroslava Lisinskega je 28. februarja z deli madžarskih skladateljev nastopil mladi orkester pod dirigentsko palico madžarskega dirigenta, pianista in skladatelja Zoltara Kocsisa. Orkester je zbral študente glasbe iz sedmih držav srednje in jugovzhodne Evrope. Zagrebški in budimpeštanski akademiji so se pridružile akademije z Dunaja, Gradca, Ljubljane, Bukarešte in Beograda. V okviru projekta EUphonia so glasbeniki že nastopili v Budimpešti, Ljubljani, Gradcu in na Dunaju. Ker letos praznujemo 200-letnico rojstva enega največjih skladateljev romanizma Franca Lizsta (1811–1886), je orkester izvedel tudi njegovo delo, klavirsko skladbo Dolina Obermann iz ciklusa Leta romanja. Na programu so bile še skladbe Ernoea Dohnanya (1877–1960), Johannes Brahmisa (1833–1897), Bele Bartoka (1881–1945) in Zoltana Kodalya (1882 – 1967).

Evropska mladost poza-

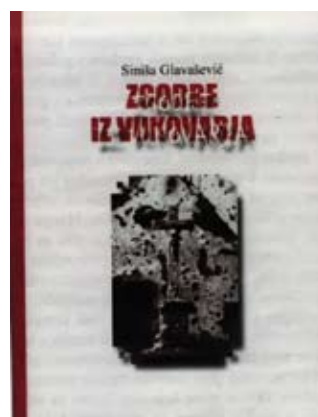
blja meje, navajena jih je presotpati popolnoma neodvisno od potnih listov. Vključitev Hrvaške v evropski kulturni prostor je vsekakor velik kompliment.

Hrvaška matica obiskala slovensko

Dolgoletno vsestransko kulturno sodelovanje matic dveh sosednih držav, ki se je po začasnih zastojih nadaljevalo leta 2003, se je potrdilo marca, na srečanju v Slovenski matici. Predstavljena je bila knjiga Siniše Glavaševića Zgodbe iz Vukovarja v prevodu Vasje Bratine in založbi Slovenske matice.

Predsednik matice Milček Komelj je v govoru poudaril, da je sodelovanje temeljnih ustanov na vseh področjih nacionalne kulture povsem naravno, saj obstaja še od časov narodne obrambe pred germanizacijo. Tako je denimo Slovenska matica prišla naproti Matici hrvatski, ko je ta ustanovila Hrvaško knjižnico, književno-znanstveni zbornik Hrvatsko kolo pa je svoje strani odprl slovenskim avtorjem. Znana je tudi simbolična povezanost velikih avtorjev obeh narodov: Augusta Šenoec (katerega Nagelj s pesnikovega groba je v slovenščino prevedel Tonko Marojevič) in Franceta Prešerna (katerega celotni opus je v hrvaščino prevedel Luko Paljetak leta 1982, v izdaji Matice hrvatske).

V kulturni izmenjavi so veliko prispevali tudi Gustav Krklec, Vlado Gotovac, Joža Mahnič ter predsednik Matice hrvatske Igor Zidić. V

duhu obnovljenega sodelovanja je na Hrvaškem objavljeno delo Petra Štiha in Vaska Simonitija Slovenska povijest do prosvjetiteljstva in delo akademika Janka Kosa Duhovna povijest Slovenaca. Slovenska matica je leta 2008 izdala delo Ive Goldsteina Hrvaška zgodovina. Možnosti za sodelovanje pa je še veliko – od prevodov do spodbude učenja slovenskega jezika na Hrvaškem in hrvaškega v Sloveniji. Po besedah Igorja Zidića je predviden program dober, ker je realen in izvedljiv.

Oto Reisinger v muzeju Turopolja

V okviru Matičinega četrtka je bil 31. marca predstavljen karikaturist Oto Reisinger, velikan hrvaške in svetovne karikature. Predstavitelj je vodil aforist in karikaturist Janko Bučar, spremljal pa ansambel Zlatne godine.

Dobrodelni koncert za Japonsko

Zagrebska filharmonija je koncert Play&Pray for Japan izvedla 4. aprila pod vodstvom maestra Uroša Lajovica. V sodelovanju z zborom Ivana Gorana Kovačića in recitatorja Gorana Matovića so bili izvedeni Brahmsova Tragična uvertura, Beethovnova 5. simfonija in tudi na Japonskem približljn zbor V boj, v boj iz Zajčeve opere Nikola Šubić Zrinjski.

All4play po hrvaško

Prvi singl z albuma Ono slovenske skupine All4play, ki je že osvojil radijske postaje Slovenije, Makedonije in Srbije, lahko poslušajo tudi oboževalci na Hrvaškem. Album mladih Slovencev Opasna igra (Nevarna igra) je objavila Croatia

Kulturna obzorja

Records. Skladbo Ono je napisal angleški producent Andy Wright, na albumu pa so sodelovali tudi številni svetovno znani avtorji kot so Paulo Mendonca, Albert Koler, Kaliopi, Boris Đurđević in drugi.

Sakralna galerija Laurato Corde

– Prva galerija na Hrvaškem, posvečena likovnim delom hrvaških umetnikov, ki jih navdihuje sveto pismo, je prostor našla v trgovskem centru Kvaternik Plaza, njena voditeljica je Ksenija Abramović. Galerija je bila odprta 5. maja. Svoja dela so razstavili priznani umetniki: Josip Biffel, Josip Botteri Dini, Ivo Dulčić, Kuzma Kovačić, Zdenka Pozaić, Đuro Seder, Zlatko Šulentić, naš Vasilij Josip Jordan in drugi. Vredno ogleda!

Varaždinske glasbene svečanosti

– Na tradicionalni prireditvi je 11. in 12. maja nastopilo 52 osnovnošolski in srednješolskih zborov iz vse Hrvaške. Z nastopom pevskega zbora s Ptuja je prvič dobil mednarodni značaj.

Bordo, velemojster risanega filma in stripa

– V galeriji ULUPUH je Bordo Borivoj Dovniković (rojen leta 1930 v Osijeku, po mami slovenskih korenin) predstavil svojih 66 stripovskih let. Kot je poudaril avtor razstave Veljko Krulčić, je Bordo prvi strip Udarnik Ratko objavil že kot petnajstletnik v Glasu Slavonije, vendar je bil prepovedan, saj je do leta 1948 vladal stalinistični pristop, ki je

obsojal strip in vse, kar je sodilo v zahodno kulturo. Bordo je v risani film avtorsko vkorakal leta 1962 in postal svetovno znan. Na razstavi so bili prikazani njegovi znameniti filmi (npr. Šola hoje iz l. 1978) in stripi na originalnih ploščah. Bordo je gostoval tudi v našem domu in upam, da ga bomo spet povabili.

Gostovanja slovenskih glasbenikov

– Velikonočni koncert Zagrebške filharmonije je bil v Koncertni dvorani Vatroslava Lisinskega 20. aprila. Na sporedu je bilo vrhunsko delo Antonina Dvoraka Stabat mater. Gost dirigent je

bil Uroš Lajovic, to sezono tudi umetniški svetovalec Zagrebške filharmonije.

– Na koncertu, ki so ga 13. maja v Koncertni dvorani Vatroslav Lisinski pripravili v čast Gustavu Mahlerju, je gostovala mezosopranistka iz Ljubljane Mirjam Kalin. Na sporedu so bile Mahlerjeve Pesmi mrtvim otrokom in 10. simfonija. Dirigiral je Saša Britvić.

– V zagrebškem klubu Boogaloo je 21. maja nastopila kulturna skupina Laibach, ki letos praznuje tri desetletja delovanja. Predstavili so se z novimi izvedbami legendarnih skladb iz 80. let, kot so Mi kujemo bodočnost, Smrt za smrt ...

– V mali dvorani Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskega je bila 29. maja na spore-

du Jalta, Jalta M. Grgića in A. Kabilja. Komorno različico muzikala v priredbi Leonore Surian in režiji Mojce Horvat je izvedla pevska družina Surian.

Gostovanja slovenskih gledališč in režiserjev

– Marca je bil na Reki v baletnem repertoarju HNK Ivana pl. Zajca praižveden Diskretni šarm buržoazije skladatelja Marja-

tev v režiji Mateje Kolečnik in koreografiji Matije Ferlina ob glasbi Svadbaskov.

– V zagrebškem HNK je bila 6. maja premierno izve-

dena drama Gospoda Glembajevi Miroslava Krleža v režiji

na Nečaka ter koreografa in režiserja Staša Zurovca po motivih istoimenskega filma Luisa Bunuela.

– Splitski HNK je 27. marca premierno na velikem odru izvedel dramo Smrt Argonske-

ga potnika Arthurja Millerja v režiji Dušana Jovanovića.

– Zagrebško gledališče Gavella je 24. aprila svoji publiki ponudilo klasično dramsko delo, Gogoljevo Ženi-

Vite Taufera. Skladatelj predstave je bil Andrej Goričar.

– Zagrebško gledališče mladih (ZKM) je od 3. do 5. aprila gostilo kolege iz Slovenskega mladinskega gledališča (SMG) iz Ljubljane. Na sporedu so bile tri predstave: Peklenska pomaranča (po zgodbi Anthonia Burgessa v režiji Matjaža Pograjca), Vampir (po ruski pesnici Marini Cvetajevi v režiji Ivice Buljana) in Zločin in kazen (F. M. Dostojevskega v režiji Diega de Bree).

– Od 17. do 19. maja pa je v ZKM gostovala Drama SNG Maribor z Molierovim Don Juanom (v režiji Borisa Cavazze in s Tadejem Tošem v glavni vlogi), Brechtovo Malomeščansko svatbo (v režiji Mateje Kolečnik) in Marberjevimi Closer (v režiji Dina Mustafića iz BiH).

Kulturna dogajanja spremljala

Polona Jurinić

NE POZABIMO SLOVENSKI JEDI:

**RUKOLA
ODLIČNA
POŽIVITEV
HITRIH JEDI**

Prvotna domovina rukole sta Azija in Južna Evropa.

Svoj kulinarični razcvet je to zelišče doživelo v 18. stoletju, kasneje je prešlo v pozabo, obdržalo se je le v Italiji.

Če nimate vrta, lahko rukolo posejete v balkonska korita. Hitro raste in ko je za prst visoka, jo že porežemo in spet bo zrasla. Vsebuje precej vitamina C, A, nekaj železa, njena prednost so še vlaknine in klorofil, zeleno listno barvilo.

Rukola je precej močna in grenka, zato je nekateri ne prenesejo. V tem primeru jo je treba blago blanširati (nad paro), samo toliko, da ovene. Ohladimo jo v mrzli vodi in postrežemo kot prilogo ali začинimo kot solato.

Rukola se po okusu odlično dopolnjuje s krompirjem, fižolom in solatami. Lahko jo pripravimo kot špinačo, kremno juho ali polivko za testenine, jo pomešamo s krompirjem ali bučo, dodamo v toplo enolončnico, uporabimo za nadev, na primer za brezmesne polpete. Odlične so testenine, ki jih prelijemo z oljčnim oljem in potresemo z naribanim parmezanom in seseklano rukolo. Zelo dober je tudi rukolin pesto, ki ga pripravimo tako, da rukolo drobno sesekljamo, dodamo na tanko narezane pinjole ali mandeljne (lahko tudi baziliko), nariban parmezan, po želji česen, malo limoninega soka in oljčnega olja, potem pa vse skupaj dobro premešamo. Pesto shranimo v dobro zaprtih kozarcih, v temnem in hladnem prostoru.

Namaz z rukolo in tuno

Potrebujemo: konzervo tunine, seseklano rukolo, nariban parmezan, sok pol limone, oljčno olje, kuhano jajce.

Priprava: Tunino in jajce pretlačimo, dodamo seseklano rukolo, nariban sir, limonin sok, premešamo in po potrebi dodamo oljčno olje. Namaz serviramo v izdolbenem paradižniku ali izdolbeni kolerabici, prileže se z dodatkom domačega črnega kruha.

Solata z rukolo, testeninami in piščancem ali tofujem

Potrebujemo: Piščančje prsi ali bedra brez kosti ali tofu, testenine, zelišča (baziliko, meto, žajbelj, drobnjak, rukolo), sol, poper, oljčno ali bučno olje, limonin sok.

Priprava: Piščančje meso narežemo na trakove in na segretem olju pečemo 10 do 15 minut, osolimo in popramo. Skuhamo testenine. Ohlajenim primešamo meso, seseklano zelišča, olje in limonin sok. Za popestritev okusa lahko dodamo nariban parmezan. Vegetarijanci lahko namesto piščančjega mesa uporabijo dimljeni tofu.

Ivanka Nikčević

**ZDRAVE IN OKUSNE
BRESKVE**

Breskve vsebujejo vitamina A in C, predvsem v lupini, zato jih pred uživanjem ne lupimo, ampak zelo dobro operemo. V breskvah so tudi minerali (kalcij, fosfor), sladkorja je 6,1 odstotka, visok je delež vlaknin. Spodbujajo prebavo, imajo diuretičen učinek, zato prečistijo ves organizem.

- Hitra breskova sladica: breskve poparite v vreli vodi, razpolovite, odstranite koščico in odprtino napolnite s sladoledom in prelijete z malinovcem ali drugim sadnim sokom oziroma sirupom.

- Kuhane breskve na mascarponejevi kremi: olupljene breskve narežemo na krlje in jih v manjši posodi in na tihem ognju dušimo 5 – 7 minut, skupaj z vejico rožmarina in akacijevim medom. Postrežemo ohlajene, na kremi, ki jo pripravimo iz enega jajca in 10 dekagramov mascarponeja. Najprej iz beljaka stepemo trd sneg. Nato rumenjaki zmešamo z vaniljevim sladkorjem in malo ruma. Dodamo mascarpone in nato primešamo š sneg. Sladica je zelo okusna in osvežujoča.

Ustvarjalnica

**IZ SILVINOVE VREČE MISLI
IN AFORIZMOV**

Če se bomo kregali med preteklostjo in sedanjostjo, bi lahko izgubili bodočnost.

Zloraba je bolj nevarna, ko je večja moč.

Največja moč družbe je, ko v svojem ravnanju ne uporablja sile.

Veselje raste tam, kjer je kot seme uporabljena – ljubezen.

Nič ni tako slabo, da ne bi bilo lahko slabše.

V lepi družbi si, ko imaš lepe misli. Popoln človek ni človek brez napak.

Če od življenja iščeš vse ali nič, dobiš tisto – zadnje.

Ali ni politika maskenbal? Nikoli ne veš, kaj in kdo je skrit pod krinko!

Silvin Jerman

PESMI TAJE PAVLIN

**KO VSE OMAGA,
OSTANE LE UPANJE**

*Ko vse omaga, ostane le upanje,
ko ta bori se,
vse nasprotnike premaga,
vse pomeče, kot da bi brcnil v
vrečo moke.*

PUNCA IN POL

*Ko gledam te, se mi zazdi,
da ženska si in pol.
Ko gledam te, se mi čustva sprijaznijo.
Ko padeš mi v objem, vse je zvezdnato,
vse se blešči, vse mi kriči:
Daj reci, da ne veš kdo si,
koga gledaš, v koga zaljubljen si.*

NOČ

*Ko noč prevlada nebo,
vse je temno.
Le zvezde se lesketajo
in luna sveti daleč za obzorjem.
Tam daleč se odmika sonce,
ko ga luna zamenja.
Ponoči vse je temno,
sije tema in lunin sij.
Ko gledam v luno, se mi zazdi,
da vse je premagala tema.
Da luč in svetloba sta ujeta.
Ko pa je dan, je svetloba že premagala temo,
ko je tam daleč letela in mi govorila,
da je že rešena.*

SLOVENIJA

Površina: 20.273 km²

Število prebivalcev: 2.050.189

BDP na prebivalca 2010: 28.200 USD

Izvoz 2010: 18,2 milijarde EUR

Povprečna neto plača aprila 2011: 980 EUR

Kupna moč glede na povprečje EU: 87%

Stopnja registrirane brezposelnosti aprila 2011: 11,9%

Izvoz na Hrvaško 2010: 1,2 milijona EUR

Turistični obisk 2010: 2,9 milijona

Število hrvaških turistov 2010: 102 tisoč

Najpogostejša moška imena: Franc, Janez, Anton, Ivan, Jožef

Najpogostejša ženska imena: Marija, Ana, Maja, Irena, Mojca

Najpogostejša imena novorojenih otrok 2009: Luka in Lana

Število rojenih otrok 2009: 21.856

Število sklenjenih zakonskih zvez 2009: 6.542

Število razvez 2009: 2.297

Število gledališč 2008: 32

Obisk gledališč 2008: 867.000

HRVAŠKA

Površina: 56 594 km²

Število prebivalcev: 4.290.612

BDP na prebivalca: 13.772 USD

Povprečna neto plača aprila 2011: 730 EUR

Kupna moč glede na povprečje EU: 61%

Stopnja registrirane brezposelnosti maja 2011: 17,5%

Izvoz 2010: 8,9 milijarde EUR

Izvoz v Slovenijo: 2010: 697 tisoč EUR

Turistični obisk 2010: 10,6 milijona

Število slovenskih turistov 2010: 1 milijon

Najpogostejša moška imena: Ivan, Josip, Stjepan, Marko, Tomislav

Najpogostejša ženska imena: Marija, Ana, Ivana, Katarina, Dragica

Najpogostejša imena novorojenih otrok 2009: Luka in Petra

Število rojenih otrok 2009: 44.577

Število sklenjenih zakonskih zvez 2009: 22.382

Število razvez 2009: 5.076

Število gledališč 2008: 22

Obisk gledališč 2008: 1.067.000

Viri: Državni zavod za statistiku RH, Statistični urad RS, Eurostat